



**ПОЉОПРИВРЕДНА СТРУЧНА
СЛУЖБА • Сремска Митровица •**
Светог Димитрија 22



Limagrain d.o.o.

21000 Novi Sad, Radnička 30a
Tel: 021/4750-788; Fax: 021/4750-789
www.limagrain.rs

**Seme
rađa
profit**

**hrana
produkt**

hrana bez mana!

www.hranaprodukt.com
Tel: 022/650-027, 650-033

SREMSKA Godina IV • Broj 62 • 24. april 2015. • cena 40 dinara

**сремске
НОВИНЕ**

POLJOPRIVREDA

NA POLA POSLA

Foto: M. Mileusnić



Prema podacima Sremske privredne komore, od 179.455 hektara za prolećnu setvu u Sremu, do sada je zasejano 93.163 hektara odnosno 52 odsto od planiranih površina.

Zato ratari sada koriste svaki trenutak lepog vremena da u optimalnim rokovima zaseju prolećne kulture, a pošto semena, goriva i đubriva ima dovoljno, u Sremskoj privrednoj komori prognoziraju da će setva biti završena do kraja meseca.

Strana 2.

U OVOM BROJU

ZAPIS REPORTERA
„SREMSKE POLJOPRIVREDE“:

**Setva zbog sramote,
ne zbog profita** Strana 3.

GAZDINSTVO
SLAĐANA PAPIĆA:

**Među pionirima
u gajenju lešnika**

Strana 10.

STARA PAZOVA • KOMŠIJE, PROIZVOĐAČI CVEĆA I POVRĆA

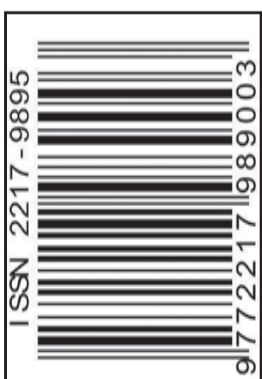
Baštovanstvo kao biznis

Staropazovčani Ana i Pavel Vereš povrće uzgajaju u četiri plastenika, ali i na otvorenom prostoru, a Dušanka i Branko Crnobrnja imaju desetine hiljada cvetova.

Strana 7.



SMS MALI OGLASI
063/8526-021



**NA ŠARENIM STAZAMA
SREMSKE RAVNICE**

**Najlepše je
naše proleće**

Strana 20.

**produktna berza ad
novi sad**

"Produktna berza"AD, Novi Sad, Bulevar oslobođenja 5
Tel: 021/442-935, fax: 021/442-931, 443-457, 442-932
E-mail: nsberza@eunet.rs, www.proberza.co.rs

od 13.4. do 17.4. 2015.



**Blagi rast
cene kukuruza**



**Stabilne cene
pšenice i soje**



**Dešavanja
na svetskim berzama**

Zasejana polovina planiranih površina

Šećerne repe upola manje nego prošle godine – Repina pipa ugrožava repišta – Vremenske prilike pogoduju ratarima

Prema podacima Sremske privredne komore, od 179.455 hektara za prolećnu setvu u Sremu, do sada je zasejano 93.163 hektara odnosno 52 odsto od planiranih površina.

Prema podacima sa terena, što se tiče glavnih ratarskih kultura, merkantilni kukuruz je zasejan na 60.645 hektara od planiranih 119.910 hektara, odnosno na 51 odsto planiranih površina – kaže generalni sekretar Sremske privredne komore Vladimir Vlaović.

Moglo se i ranije sejati

Šećerna repa je zasejana na 7.637 hektara ili 62 odsto površina planiranih za ovu godinu, odnosno 50 odsto lanjskih površina. Dakle, ratari su ove godine drastično smanjili setvu šećerne repe, a zna se i zašto. Plan je bio 12.250 hektara, setva je završena i sada je pitanje koliko će useva opstati, pitanje je kako će nizi, ima i najezde repine pipe, ali i presejavanja tako da će se naredne nedelje znati koliko će repe opstati. U najboljem slučaju, šećerne repe će biti upola manje nego prošle godine.

Što se suncokreta tiče, od planiranih 7.610 hektara, za sada je zasejano 6.973 hektara ili 92 odsto površina. Soja je od planiranih 25.560 hektara, zasejana na 12.677 hektara odnosno na 50 odsto površina, povrće je posejano na 76 odsto od



Vladimir Vlaović

planiranih 5.050 hektara, a krmno biće od 3.415 planiranih površina zasejano je na trećini površina.

Setva se odvija punim tempom, vremenske prilike sada pogoduju ratarima za razliku od početka meseca kada je bilo hladnog vremena i učestalih padavina. Setva malo kasni, možda smo mogli zasejati i više, ali procena je da će do kraja meseca setva biti završena jer je mehanizacija spremna, a ima i dovoljno semena, đubriva i goriva – navodi Vlaović.

Po njegovim rečima, ratarim moraju obratiti pažnju na pojavu repi-

ne pipe, posebno na parcelama gde je šećerna repa zasejana na kukuruzu ili pored parcele gde je bio kukuruz. Čim se temperatura podigne na dvadesetak stepeni, repina pipa će maksimalno "raditi" i treba biti maksimalno oprezan – upozorava Vlaović.

Po njegovim rečima, jesenas zasejana pšenica i ječam solidno izgledaju i odličan je usev tamo gde su primenjene pune agrotehničke mere. Za sada nisu primećene značajnije bolesti na pšenici, ali će sigurno kasnije biti potrebno najmanje jedno tretiranje fungicidima i zato treba pratiti stanje useva i slušati preporuke stručnjaka za zaštitu bilja.

U Srbiji zasejano 15 odsto

Prema podacima Privredne komore Srbije setva je odmakla na oko 15 procenata planiranih površina, a kako saopštavaju iz PKS, taj važan posao će se intenzivirati u narednih desetak dana.

Kako se moglo i očekivati pod kukuruzom će se naći najveće površine od oko 1,1 milion hektara. Suncokret i soja zauzeće po 180.000 hektara, a šećerna repa oko 60.000 hektara, podaci su Privredne komore Srbije.

Nenad Budimović zadužen za sektor agrara u PKS, osvrćući se na finansijski uslove, navodi da su poljoprivrednici svake godine u istom



Vremenske prilike sada pogoduju ratarima

problemu kada je reč o finansiranju setve. Možda bi se pomak u tom smislu mogao očekivati naredne godine.

Mislim da će zakon o predžetvenom finansiranju ublažiti, u narednom periodu, hroničan nedostatak novca koji poljoprivrednici moraju da izvade iz džepa kako bi finansirali prolećnu setvu. Naši poljoprivrednici moraju da okrunu kukuruz kako bi ga prodali i dobili novac za setvu kako ne bi koristili seme sa tavana,

već proverene i kvalitetne hibride – kaže Budimović.

Što se tiče jesenje setve, ona je obavljena na oko 790.000 hektara. Oko 590.000 hektara je pod pšenicom, što je za 8,8 procenta više nego 2013. godine.

Ukoliko ne bude nepovoljnih situacija, naročito problema sa podzemnim vodama, što je vrlo izraženo na području Vojvodine, buduća žetva pšenice bi trebalo da bude na zavidnom nivou. **S. P.**

REČ STRUČNJAKA

Siva repina pipa

Pišu: **Dipl.ing Senka Mišković, Dipl.ing Jasmina Gabor**

Siva repina pipa (*Bothynoderes punctiventris*) je štetočina šećerne repe, koja svake godine u većoj ili manjoj meri oštećuje useve šećerne repe. Veći deo populacije insekata prezimljava u zemljištu na dubini od 20-35 cm u stadijumu imaga na starim repišta. Tokom godine razvija jednu generaciju. Kritičan period u razvoju biljaka je od klijanja i nicanja do obrazovanja 2-3 para stalnih listova. Samo u toku jednog dana jedan odrasli insekt može oštetiti 5-15 biljaka starih jedan dan. Sa porastom temperature intenzitet ishrane se povećava. U početku, prvo stradaju ivični delovi parcele, pogotovo ako se nalazi blizu starog repišta. Kada počne let insekata, štete se javljaju

na celoj parceli u vidu manjih ili većih oaza. Ukoliko je vreme suvo i toplo, za nekoliko dana može da uništi čitave komplekse. Može se desiti da i presejane parcele budu uništene. Repina pipa glavne štete pričinjava u stadijumu imaga. Pošto su insekti nakon prezimljavanja polno nezreli da bi polno sazreli, dopunski se hrane mladim biljkama šećerne repe, kada i pričinjavaju najveće štete. Ženke sive repine pipe polažu jaja (oko 100), u zemljištu u blizini mladih biljaka.

Odrasli se pojavljuju na površini kada na dubini od 5 cm temperatura zemljišta dostigne 6-10°C.

Sa mesta prezimljavanja rasejavaju se prvo kretanjem po zemlji

a kasnije kada temperatura pređe 19,5°C putem leta. Većem razvoju štetočina i većim štetama doprinosi suvo i toplo vreme u periodu april-maj.

Da bi se izbegli rani gubici useva, neophodno je voditi knjigu istorije parcela, kako bi se na osnovu pozicije starog repišta mogle izvoditi neke od mera zaštite kao što su prostorna izolacija (najmanje 1-3 km), setva lovnih pojaseva (gusto posejana repa na ivičnim delovima novog repišta gde se graniči sa starim repištem) ili kopanje lovnih zaštitnih kanala.

Svakodnevnim prisustvom na parcelama pod šećernom repom u vreme nicanja repe u najtoplijem delu dana, potrebno je vizuelnim



Samo u toku jednog dana jedan odrasli insekt može oštetiti 5-15 biljaka starih jedan dan

pregledom konstatovati brojnost imaga.

Ukoliko je brojnost na novim repišta veća od **0,1-0,3 imaga/m²** ili 1.000-3.000 imaga/ha, potrebno je izvršiti hemijski tretman nekim od preparata: Nurelle-D,

Konzul (a.m.hlorpirifos+cipermetrin) u količini 1,5-2l/ha Lebaycid EC 50 (a.m.fention) u količini 1,5-2 l/ha, Fenitrotion 50 EC (a.m. fenitrotion) u količini 1,5 l/ha, Pyrinex 25 SC (a.m. hlorpirifos) u količini 1,8-2 l/ha.



OSNIVAČ I IZDAVAČ: NIPD "Sremske novine" d.o.o. Sremska Mitrovica
• Trg vojvođanskih brigada broj 14/II • **DIREKTOR:** Dragan Đorđević

• **GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:** Živan Negovanović
• **DIREKTOR MARKETINGA:** Zlatko Zrilić **TEHNIČKI UREDNIK:** Marko Zrilić • **REDAKCIJA:** Svetlana Đaković, Katica Kuzmanović, Marija Balabanović, Sanja Mihajlović, Stevo Lapčević, Mišan Mileusnić (fotoreporter), Gordana Majstorović • **MARKETING:** 063/8526-021
• **ŠTAMPARIJA:** DOO MAGYAR SZO KFT OJ Štamparije "Forum" Novi Sad • **E-mail:** poljoprivreda@sremskenovine.co.rs
TELEFON/FAX: 022/610-144 • **Registarski broj NV000659**

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Библиотека Матице српске, Нови Сад

63(497.113)

Sremska poljoprivreda / glavni i odgovorni urednik Živan Negovanović.
- God. 1, br. 1 (okt. 2012) - - Sremska Mitrovica: Sremske novine, 2012-. - Ilustr.; 46 cm

Dva puta mesečno.
ISSN 2217-9895
COBISS.SR-ID 273701127

DIVANI SA SREMAČKIM RATARIMA

Seje se zbog sramote, ne zbog profita

Nekima, kao što su paori iz Sremskih Mihaljevaca, veliki problem predstavljaju padavine i podzemne vode koje zemlja ne može da upije, drugima dotrajala mehanizacija koja se svaki čas kvari i popravlja, a trećima pak prošlogodišnja roba koju još uvek nisu uspeli da prodaju, odnosno prazni novčanici koji, kako ističu sremački paori, najbolje pokazuju u kakvom se stanju nalazi naša poljoprivreda

Uprkos problemima sa kojima se susreću, među kojima je svakako najveći nedostatak vere da će godina koja je pred nama biti bolja od prethodne, sremski poljoprivrednici i dalje su na svojim njivama. Setva, kažu ne sme da stane, ne toliko zbog eventualne zarade koja uvek u manjem ili većem obimu izmakne, nego pre svega zbog sramote – od komšija koje će reći da nema smisla da zemlja ostane u parlogu, od predaka koji su zemlju ostavili kao svojevrsni amanet, od potomaka koji će, kako kažu oni koji su na kiši, vetru i suncu na oranicama, ako se budu ugledali na neradne pretke i sami postati takvi.

Nekima, kao što su paori iz Sremskih Mihaljevaca veliki problem predstavljaju padavine i podzemne vode koje zemlja ne može da upije, drugima dotrajala mehanizacija koja se svaki čas kvari i popravlja, a trećima pak prošlogodišnja roba koju još uvek nisu uspeli da prodaju, odnosno prazni novčanici koji, kako ističu sremački paori, najbolje pokazuju u kakvom se stanju nalazi naša poljoprivreda.



Živan Marković

Bilo kako bilo, proleće je stiglo, procvetali šorovi promenili su izgled sela, traktori polako krče puteve i poslovi su u punom jeku!

Od Živana do Živana

Među onima koji su i proteklu nedelju proveli na oranicama je i srednjovečni Živan Marković iz Dobrinaca koji je, kako kaže, čitav svoj život posvetio radu na poljima. I mada se u Dobrinčima odavno ne živi od lubenica kao što je to bilo u lepšim vremenima, Marković ne odustaje od ovog povrća.

- Sejemo malo sa folijama, a malo i sejanac. Nema se tu više neke računice, ali se nama ni kud. Sramota je da se zemlja prepusti korovu, još je gore prodati je, jer ma koliko bila skupa kako neki misle, to je još uvek malo da bi se išta sa dobijenim novcem moglo uraditi. Ne radim na strani, nemam drugi izvor prihoda nego što su ova moja četiri jutra, pa se tako i ponašam, objašnjava Marković.

U radu Živanu kojeg smo protekle nedelje zatekli u setvi soje, kako kaže, pomaže čitava porodica, a pre svih sinovi koji su na birou i dok ne dobiju posao „osuđeni“ su na seljačke poslove.

- Nije sramota raditi seljačke poslove, ali kad čovek ima malo zemlje, onda se postavlja pitanje isplativosti. Nema toga ko bi svesno radio nešto od čega samo propada, a da pri tome ima bilo kakvu alternativu. Prema tome, ja smatram da i moja deca imaju pravo da potraže bolji život. Dok do toga ne dođe, moraju biti sa mnom, jer u krajnjem, tih par jutara su ih hranili, to sada rade, a i kada se jednom zaposle, moći će da se oslone na njih, zaključuje Živan.

Sa ovim, slaže se još jedan Živan, ovoga puta Plavšić iz Pečinaca koga smo zatekli u setvi soje. Kako kažu on i njegovi pomagači u radu, poljoprivreda u Srbiji trpi veliki finansijski udarac koji se ogleda kako



I pored svega, setva je u toku!



Branislav Janković

- Nije sramota raditi seljačke poslove, ali kad čovek ima malo zemlje, onda se postavlja pitanje isplativosti. Nema toga ko bi svesno radio nešto od čega samo propada, a da pri tome ima bilo kakvu alternativu

interesuje. Naš glas se ne čuje dovoljno jako i glasno. Sve više mi se čini da ono što radimo izgleda nikome zapravo ne treba. Tako dolazimo do toga da seljak nema para, da mu je stara mehanizacija i da se svake godine pita šta da se uradi i kuda da se krene. Ja sam pre pet godina kupio traktorčić domaći na kredit, a o priključnim mašinama koje su stare taman koliko i ja, ako ne i više,

da i ne govorim. Uveden je porez na zemlju, subvencije nisu dovoljne da pokriju osnovne troškove, sve je veći priliv strane robe koja guši domaću radinost, pozivaju nas na plaćanje nekakvog odvodnjavanja i niko ništa ne radi da bi nam bilo bolje, smatra Janković uz nadu da će se ipak nešto promeniti pre nego što bude kasno.

S. Lapčević

u obaranju cena proizvoda, tako i u stalnom porastu cena repromaterijala i konstantno visokoj ceni mahinizacije koju sremački paori, ili barem najveći deo njih, ne može da isprati.

Kao i njegov imenjaka iz Dobrinaca, i Živan Plavšić je ceo svoj život posvetio radu na svojih dvadesetak jutara zemlje na kojima ove godine najviše seje kukuruz, gotovo 17 jutara i oko četiri jutra soje.

Biće bolje, ako ne bude kasno

Svoje setvene poslove za ovu godinu završio je Neradinac Branislav Janković, koga smo zatekli u poslovima oko setve deteline. Kaže, ovaj put sejo je samo jedno jutro, dok je na ostatku imanja od gotovo 15 hektara posejao žito, kukuruz i jedan hektar breskvi. Kao i većina paora u Sremu, i Janković smatra da je od poljoprivrede teško živeti, ali se, sledeći svoje, kako ističe, „sapatnike“, slaže da drugog puta za one koji su ostali na selu nema.

- Teško je živeti od poljoprivrede, svi su se „nakačili“ na seljaka i svi veruju da mogu da zahvate koliko im se prohte, ali to nije tako. Skinuli su plate i penzije za deset posto, što jeste strašno, ali sa druge strane naši proizvodi su pali i za pedeset posto, ali to malo koga



Procvetala ulica u Karlovčiču



Voda pravi problema u Sremskim Mihaljčevcima

SREMSKA MITROVICA • KAKO DO BOLJE ZAŠTITE USEVE OD NEVREMENA

Donacija iz budžeta protivgradnoj zaštiti

Iz ovogodišnjeg mitrovačkog budžeta opredeljena dva miliona dinara koji će biti uplaćeni, kao pomoć za nabavku raketa protivgradnoj zaštiti. Resorna uprava smatra da će donirana suma za kupovinu raketa, uz postojeće, biti dovoljna za adekvatnu zaštitu polja od leda

Do se u mnogim mestima na području Srbije raspravlja o pitanjima da li je sezona protivgradne zaštite trebala ili nije trebala da počne 15. aprila, a tako je propisima utvrđeno, i koji su razlozi što to nije tako sprovedeno, u Sremskoj Mitrovici znaju da će ova značajna služba raditi i za nju su pripremili donaciju iz budžeta. Radi se o donaciji od dva miliona dinara koja će biti usmerena za nabavku protivgradnih raketa za rad strelaca na ovom području.

Načelnik za poljoprivredu **Vladimir Nastović** kaže da ima saznanja o problemima te vrste na terenu, u drugim sredinama i to iz medija, ali da u Sremskoj Mitrovici očekuju održavanje radnog sastanka sa predstavnicima Hidrometeorološkog zavoda Srbije i sa strelcima ovog područja gde će se napraviti uvid u stanje pripremljenosti protivgradne zaštite.

- Mi smo našim budžetom predvideli određena sredstva koja ćemo u vrlo skorom vremenu pokrenuti i krenuti u nabavku protivgradnih raketa bez obzira što ne znamo kakvo je stanje i kakve potrebe. Smatramo da možemo da računamo da je to potrebno, a da za dva miliona dinara možemo da nabavimo od 50 do 60 raketa. Uz količinu raketa



Načelnik Vladimir Nastović

koja je stalno rasporedjena na ovo područje, planirana količina kupljenih raketa će biti dovoljna količina za ovu sezonu, rekao je Vladimir Nastović.

Protivgradna zaštita je od pre nekoliko godina pri Sektoru za vanredne situacije MUP-a Srbije, što se nije pokazalo kao najbolje rešenje, primetio je naš sagovornik. Lokalne samouprave imaju veoma male mogućnosti da se usključe u to osim putem donacije ili pomoći,

dodaje načelnik, pa će zato i dva miliona dinara iz budžeta biti poklon grada Sremska Mitrovica nadležnima za ovaj sistem zaštite.

Na terenu Sremske Mitrovice, inače, ima 15 protivgradnih stanica sa po dva strelca, ali od pre nekoliko godina stanica u Bešenovu nije u funkciji. Zato na ovom području postoji 14 aktivnih stanica sa ukupno 28 strelaca.

- Grad Sremska Mitrovica namerava da pomogne i u sufinansiranju mesečnih naknada za strelce koje su veoma niske i iznose 4.000 dinara. Ali, zakonski nije uređeno kako mi to možemo da učinimo, jer je grad spreman da isto toliko odvoji za ljude kako bi bili makar malo adekvatnije nagradjeni za svoj rad. Nadam se da ćemo ove godine naći za to adekvatno rešenje, rekao je načelnik za poljoprivredu Vladimir Nastović.

S. Đ.



Protivgradne mreže

AKTUELNOSTI

INDIJA
SA SKUPA UDRUŽENJA POLJOPRIVREDNIKA

Udruženi mogu više



Zajedničkim nastupom pred državne institucije

Kako bi lakše nastupali prema lokalnim i državnim nadležnim institucijama poljoprivrednici sa teritorije indijske opštine koji su članovi udruženja poljoprivrednika su nedavno održali prvi javni skup u Kulturnom centru u Indiji. Podsećamo, lokalno udruženje poljoprivrednika opštine Indija je osnovano 2013. godine, ali zbog nedostatka stručnog kadra i organizacije aktivnosti nije u potpunosti zaživelo. Kako bi podigli poljoprivredu na jedan viši nivo, indijski poljoprivrednici su doneli odluku da se u narednom periodu više angažuju, čulo se na skupu.

- Okupili smo se sa idejom kako bismo našim poljoprivrednim proizvođačima ukazali na potrebu i značaj udruživanja. Smatramo da je važno da se okupimo u što većem broju, da bi uspeali da ostvarimo naše strateške ciljeve u poljoprivredi. U narednom periodu ćemo podeliti poslove, tako da će naši poljoprivrednici iz svih mesnih zajednica imati svoja zaduženja - rekao je **Rade Bobić**, dugogodišnji poljoprivrednik iz Indije i predsednik udruženja.

Udruženje je od osnivanja registrovano u Agenciji za ruralni razvoj koja je pružila neophodnu pomoć i podršku u organizaciji prvog javnog skupa.

- Agencija za ruralni razvoj daje kompletnu tehničku podršku poljoprivrednicima sa teritorije opštine Indija i kroz softverski sistem SMS poruka šalje obaveštenja o aktuelnim konkursima i svim drugim



Rade Bobić

informacijama koje mogu biti od velikog značaja. Pomogli smo udruženju u organizaciji ovog javnog skupa i trudićemo se u narednom periodu da im izađemo u susret za sve njihove zahteve - istakao je **Nemanja Čorak**, direktor Agencije za ruralni razvoj i podseća da u bazi Agencije za ruralni razvoj ima registrovano oko 2300 poljoprivrednih gazdinstava.

Naredni koraci udruženja poljoprivrednika će biti definisanje ciljeva kao i izrada strategije za realizaciju plana i programa rada udruženja, poruka je koju su poslali poljoprivrednici iz indijske

M. Balabanović

AKTUELNOSTI

PEĆINCI • ISPUNILI ZAHEVE ITALIJANSKOG TRŽIŠTA

Uspešan izvoz junetine



Detalj iz Klanice „Đurđević“

Srpska industrija mesa "Đurđević" uspešla je da ispuni zahteve inače tradicionalno veoma probirljivih kupaca iz Italije, pa već godinu dana u tu zemlju uspešno izvozi juneće meso, odnosno bebi bif u količini od 15 do 20 tona mesečno. Godišnje ovaj proizvođač izveze mesa u vrednosti 1,5 milion evra, a kako je Tanjugu izjavio vlasnik te kompanije Milenko Đurđević zbog velikog interesovanja italijanskih partnera u planu je dupliranje proizvodnje.

Ugovor o izvozu bebi bifa zaključen je na neograničen period, a kako je precizirao Đurđević, reč je o količini od 100 junadi mesečno.

Italijanska strana je, kaže, bila zainteresovana da čak svake nedelje bude isporučena količina od 100 junadi, ali da taj proizvođač nije bio u mogućnosti da nabavi toliku količinu sirovine, iako ima dovoljne preradne kapacitete.

- To je značajno za našu firmu, ali i za našu zemlju, jer se radi o 100 odsto srpskom proizvodu - naveo je Đurđević, istakavši da njegova kompanija ima zaokružen proces proizvodnje, od njive do trpeze.

Juneće meso koje se izvozi u Italiju poreklom je sa farme u vlasništvu Đurđevića, a vlasnik te kompanije pozvao je sve zainteresovane za izvoz u tu zemlju da dođu na farmu kako bi im preneli iskustva i strategiju za plasman proizvoda u Italiju.

- Italijani traže ovu robu u neograničenim količinama, po vrlo dobru, odnosno visokoj ceni - istakao je Đurđević.

On je podsetio da izvoz bebi bifa iz Srbije, ranije Jugoslavije, traje od 1953. godine, a prekid je bio samo tokom devedesetih i bombardovanja, 1999. godine.

Đurđević je napomenuo da ta industrija mesa svoje proizvode izvozi na okolna tržišta - u Bosnu i Herce-

govinu, Crnu Goru i Makedoniju, a očekuje se da od juna ponovo krene i sa izvozom u Rusiju.

Dejan Jevtović, koji kontroliše kvalitet za italijanskog partnera, kazao je Tanjugu da je meso namenjeno probirljivim kupcima, uglavnom italijanskim restoranima u turističkim zonama.

Nenad Joksimović, tehnolog u proizvodnji u industriji "Đurđević", rekao je da izvoz u Evropsku uniju zahteva totalnu sledljivost po grlu, koja podrazumeva pasoš i odgovarajuću deklaraciju za svako grlo, i omogućava strogu kontrolu u svakom trenutku.

Klanica "Đurđević", koji je drugi po redu najveći proizvođač svežeg mesa u Srbiji, osnovana 1999. godine. Ima dnevni kapacitet od oko 1.000 svinja, 100 junadi i 15 tona prerade, a u "Đurđeviću" planiraju da otvore i farmu svinja od oko 10.000 grla.

S. P.

ŠID • MILOŠ MOMČILOVIĆ, POLJOPRIVREDNIK

Ljubav prema zemlji - najveći motiv

- Za ovaj posao je potrebna upornost, jer se ponekad u sezoni radi i po 20 sati, od jutra do mraka, kasno se legne, a rano se ustaje. Ipak, meni ništa ne predstavlja problem, nije mi ni fizički teško, pošto volim to da radim - kaže 22-godišnji Miloš Momčilović iz Šida

Iako ima tek 22 godine, Miloš Momčilović iz Šida ima već prilično dug staž poljoprivrednika, s obzirom da se ovim poslom, kako sam kaže bavi „od kako zna za sebe“.

- Moj otac obrađuje zemlju i zajedno sa njim, stricem i braćom sam bukvalno odrastao na njivi i uz traktor. Iako sam završio srednju poljoprivrednu školu, nisam ni imao na umu da tražim neki posao, pošto sam već unapred znao da ću da nastavim porodičnu tradiciju i da ću ostati na zemlji. Međutim, nije samo obaveza prema porodici bila razlog tome, nego prvenstveno moja želja da se time bavim i ljubav

prema poljoprivredi, koje su i uticale na tu moju odluku - priča Miloš Momčilović iz Šida.

U njegovoj porodici obrađuje se oko 250 hektara zemlje, od čega je deo uzet u zakup, dok je u njihovom vlasništvu oko 70 jutara. Na toj površini Momčilovići uzgajaju pretežno šećernu repu i kukuruz.

- Slabo smo proteklih godina sejali soju i pšenicu jer im je cena na tržištu niska. Posedujemo sve od mehanizacije koja nam je potrebna, počev od žitnog kombajna, preko kombajna, prečištača i utovarivača za repu, pa do plugova. Tokom sezone unajmljujemo i radnike, a često mi u pomoć priskaču i moji



Miloš Momčilović, poljoprivrednik iz Šida



Pomoć prijatelja je uvek dobrodošla

drugovi. Trenutno je na njivi aktuelna setva soje, repa je već posejana, žito oprskano, a kukuruz će još malo da pričekati - objašnjava Miloš, dodajući da osim što voli poslove na njivi, velika ljubav i hobi mu je i popravak poljoprivrednih mašina, tako da se često može zateći sa šrafcegerom u rukama kako nešto majstoriše oko traktora.

Iako kaže da je poljoprivreda posao koji iziskuje svakodnevno angažovanje, ovaj 22-godišnji mladić bi svakome iz svoje generacije, a ko ima uslove za to, preporučio da ostane na zemlji.

- Za ovaj posao je potrebna upornost, jer se ponekad u sezoni radi i po 20 sati, od jutra do mraka, kasno se legne, a rano se ustaje.



Vađenje šećerne repe

Ipak, meni ništa ne predstavlja problem, nije mi ni fizički teško, pošto volim to da radim. Doduše, kad se izbiju svi troškovi: nafta, zakup, hemija, đubre, od ovog posla ima slabo finansijskih efekata. Posebno je problem što zavisimo i od vremenskih prilika, odnosno neprilika. Jer, radimo cele godine i onda gledamo u nebo da vidimo da li će pasti nešto pa da nam uništi sve to što smo radili - kaže ovaj mladi poljoprivrednik iz Šida.

Prema njegovom mišljenju, najisplativija kultura koja bi trebalo da se seje je soja, jer za nju treba najmanje ulaganja, odnosno ona zahteva najmanje angažova-

nja, a ukoliko i dođe do gubitka on nije tako veliki.

- Soju posejemo u proleće, oprskamo je dva do tri puta protiv korova i u jesen kombajn ide na njivu da je vrše, to je sav posao, a cena joj je uvek dobra. Za razliku od soje, najzahtevnija je repa, oko nje se naradiš tokom cele godine, rizikuješ da će je zahvatiti pipa, a na kraju joj je još i cena loša - kaže Miloš.

Nekada je porodica Momčilović držala i bikove, ali, kako kaže Miloš, s obzirom da se taj posao više ne isplati, odustali su od stočarstva.

S. M.

Foto: M. M. i lična arhiva

NOVA KNJIGA BRANISLAVA GULANA, NOVINARA, PUBLICISTE I KNJIŽEVNIKA

Sudbina oduzete imovine

Autor je u knjizi obradio tri oblasti: restituciju, crkvenu i zadružnu imovinu

Naslednici imovine, oduzete i otete posle Drugog svetskog rata čekali su više od šest i po decenija da se donese Zakon o restituciji i vraćanju imovine. Republika Srbija je bila jedna od poslednjih bivših komunističkih zemalja koja je donela taj zakon.

Kada je reč o njegovom sprovođenju, još su to samo pionirski koraci. Od njega se očekuje da se spreče nove špekulacije, odnosno prodaja imovine, koja već ima vlasnike. Inače, oko 140.000 vlasnika i naslednika traži od države da im se vrati imovina oteta posle Drugog svetskog rata. Osnovni model na kom se zasniva Zakon o restituciji je vraćanje oduzete imovine u onim slučajevima gde je to moguće.

To je najpravičniji i ujedno najjeftiniji način da se obeštete pravi vlasnici. Osim troškova, država od ovog obimnog posla očekuju i brojne koristi, iako je on veoma komplikovan i podrazumeva zadovoljenje istorijskih prava izvornih vlasnika. Ovo je poduhvat od velikog političkog i državnog značaja, jer će se tako konačno urediti zemljišne knjige i pojasniti vlasnički odnosi, što su ključni zahtevi stranih investitora. Iako donet sa višedecenijskim zakašnjenjem, i sadašnje vlasti, kao i mnoge pre njih, obećavaju da će ispraviti nepravdu i svima pošteno

vratiti imovinu. Jer, kako je jedina država oduzela, tako druga, po istom kriterijumu, može i da vrati!

Zakonom o agrarnoj reformi iz 1945. godine Srpskoj pravoslavnoj crkvi oduzeto je oko 70.000 hektara plodne zemlje i šuma. Crkve su po tom zakonu mogle imati samo po deset hektara, a crkve i manastiri od izuzetne istorijske važnosti po 30 hektara zemlje i šume. Zakonom o nacionalizaciji iz 1958. godine crkvena imovina ponovo je došla pod udar. Naime, tada je Srpska pravoslavna crkva ostala bez 1.181 zgrade. One su do tada uglavnom služile za smeštaj sveštenika i njihovih porodica ili kao poslovni prostor. U Beogradu je praktično nacionalizovano sve osim zgrade Patrijaršije! I za povraćaj ove imovine donet je zakon čije je sprovođenje u toku. Crkvenim pregovaračima, sve vlasti, pa i predsednik Srbije, 2013. godine obećavale su vraćanje imovine. Imovinu očekuju sve verske zajednice na teritoriji nekadašnje Jugoslavije i Srbije. Ali, i to za sada ide „puževim korakom“.

U Vojvodini je posle Drugog svetskog rata ukupno nacionalizovano 668.412 hektara poljoprivrednog zemljišta, i to od 87.000 vlasnika. Najviše je oteto od podunavskih Švaba, i to 389.250 hektara, od 1.193 veleposednika je oduzeto

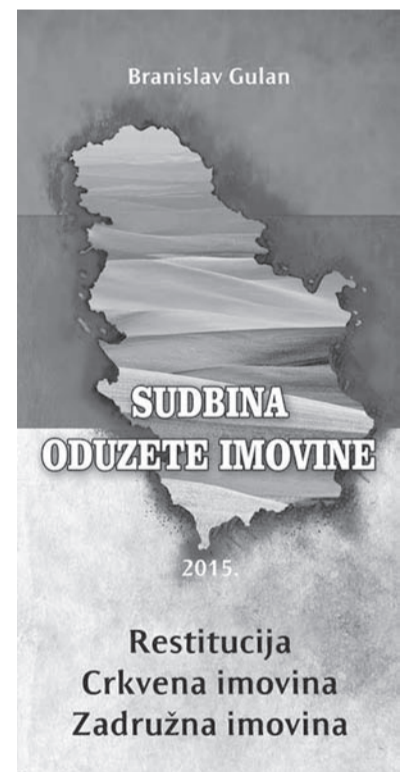
84.000 hektara, od crkava 34.522 hektara, od nezemljoradnika 42.000 hektara, a od takozvanih neprijatelja, kojima je imovina konfiskovana po presudi, 22.951 hektara. Za sada, najteža sudbina je u zadrugarstvu. Jer u ovoj oblasti se najmanje odmaklo u vraćanju imovine i donošenju zakona. Već tri decenije se obećava vraćanje oduzete zadružne imovine, više od 200.000 hektara i nekoliko hiljada zgrada. Samo u Vojvodini zadruge trenutno imaju oko 75.000 hektara takozvanih zadružnih njiva. Međutim, zadrugari tvrde da je njihovih oranica

mnogo više, jer su neka poljoprivredna preduzeća zadružnu imovinu prodavala kao društvenu. Iako zadružna imovina ima titulara, oni koji su do nje lako dolazili svesno su je i prodavali kako bi olako došli do bogatstva. Na kraju 2015. godine zadrugari čekaju političku volju partijske oligarhije da donese odluku o vraćanju imovine, ali i novi zakon o zadrugama. Jer, sad je na čekanju deset verzija nacrtu novog zakona, ali nijedna nije stigla do Vlade Srbije i Parlamenta. U izradi je nova 11 verzija nacrtu tog zakona uz novo obećanje da će zakon ugledati svetlo dana na kraju 2015. godine!

Dakle, uslov ulaska Srbije u Evropsku uniju je rešavanje problema restitucije, crkvene i zadružne

imovine. Ne na obećanjima, već u zakonima, praksi i - životu! Odnosno, da naslednici postanu vlasnici dedovine!

Tekstovi sabrani u ovoj knjizi rezultat su višedecenijskih istraživanja glavnih procesa i aktera koji su učestvovali u okolnostima od ideje, donošenja zakona pa do početka vraćanja oduzete imovine. Autor se ovim problemima počeo baviti 1978. godine. Istraživao je i sakupljao sve što se dešavalo u ovoj oblasti na prostorima nekadašnje SFRJ, a karakteristične primere prikazao i komentarisao. Razgovarao je sa gubitnicima i dobitnicima, običnim ljudima, ekspertima i onima koji skoro sedam decenija čekaju dedovinu. Sve što se dešavalo u ovoj oblasti u davnim vremenima istraživao je kroz arhive, dokumentaciju i knjige. Novija zbivanja pratilo je lično, kroz dešavanja u tekućoj dnevnoj politici, njenom (ne) željenom odobravanju, opiranju i prinudnom ispravljanju nepravdi iz prošlog vremena. Restitucija je suštinski važna za srpsko društvo jer dokazuje da je pravda dostižna i da se ne sme igrati osnovnim ljudskim pravima, a jedno od njih je pravo na svojinu. Zato je razumevanje, zbivanja i cilj objavljivanja, da pojave budu nauka sadašnjim i budućim generacijama, da ne čine slične



greške, a generacije koje dodju, da ne moraju da ispravljaju nepravdu. Treba voditi računa da se ispravljanjem starih nepravdi ne stvore nove koje će opterećivati društvo u ovom i narednom veku.

Urednik izdanja je Radovan Vlahović, a recenzenti su Mirjana Mitrović i dr Danilo Tomić

(Knjiga se može naručiti kod izdavača ili autora. Izdavač knjige je Banatski kulturni centar, JNA 35, Novo Miloševo, 023/783-155; e-mail: banatskikulturnicentar@gmail.com; www.banatskikulturnicentar.blogspot.com. Autor je Branislav Gulana; e-mail: gulan@nscable.net; tel:063/8-666-527).

BEOGRAD • MINISTARKA SNEŽANA BOGOSAVLJEVIĆ BOŠKOVIĆ

Subvencije bez problema

Ministarka poljoprivrede i zaštite životne sredine prof.dr **Snežana Bogosavljević Bošković** izjavila je da će prolećna setva biti uspešno obavljena, ukoliko za to budu optimalni vremenski uslovi.

Ona je dodala da prijava poljoprivrednika za subvencije teče uobičajenim tokom.

- Što se tiče subvencija i njihovih isplata, to teče uobičajeno kao i u prethodnim godinama. Pripremljena je Uredba, koju je usvojila Vlada RS početkom februara i na osnovu nje se opredeljuju subvencije poljoprivrednicima - rekla je Bogosavljević Bošković Tanjugu, i dodala da je

uslov bio da poljoprivredna gazdinstva budu registrovana, a da je 31. marta istekao rok za obnovu registracije.

- Sada se prijavljuju za pojedine mere koje mi podržavamo, kada je reč o subvencijama, bilo da se radi o biljnoj proizvodnji, ratarskoj proizvodnji ili stočarstvu - rekla je ona.

Za poljoprivrednike je na raspolaganju i obezbeđivanje repromaterijala za setvu i oni u ovom periodu mogu da računaju na 6.000 dinara po hektaru, dodala je.

- Odmah nakon prijave zahteva krenuće isplata, a što se tiče nadoknade za seme i đubrivo, imaju

moćnost da zahteve podnesu do 15. novembra, pa ne očekujem bilo kakve probleme, već da se u skladu sa praksom i Uredbom blagovremeno prijavljuju za subvencije, a mi sa svoje strane da im na vreme te subvencije opredeljujemo - rekla je Bogosavljević Bošković.

Govoreći o subvencijama u stočarstvu, ona je rekla da im se isplaćuju prema zahtevima koji pristižu Upravi za agrarna plaćanja.

- Zahteva imamo više nego što je optimalan broj zaposlenih u upravi, mali je broj zaposlenih u odnosu na broj zahteva, ali i oni se zaista trude i anagažovani su da što pre od-



Ministarka Snežana Bogosavljević Bošković

govore na zahteve poljoprivrednika - rekla je Bogosavljević Bošković i izrazila očekivanje da će setva bi-

ti uspešno završena ukoliko budu i optimalni vremenski uslovi za to.

S. P.

NOVI SAD • DRAGAN GLAMOČIĆ: ELEMENTARNA NEPOGODA U MLEKARSKOM SEKTORU

Rešenja za spas mlečnog sektora?

Odgovarajući na pitanje da li imamo viškove mleka, Glamočić potvrđuje da se oni kod velikih prerađivača poput Imleka, mere hiljadama tona koncentrovanog mleka i to zato što je mleko iz BIH završilo u Srbiji, jer nije moglo da se izveze u Hrvatsku - Sa konkretnim merama za rešavanje problema javnost će biti obavestena od ponedeljka. U pitanju je rešavanje problema lagera viškova mleka u prahu kod mlekara, koje će uz pomoć države preuzeti konditori

Gostujući u emisiji "Brazde" RTV-a, Dragan Glamočić direktor Akcionog tima za poljoprivredu u Vladi Srbije i savetnik premijera rekao je da je ono što se trenutno dešava u domaćem mlekarskom sektoru poprimilo razmere elementarne nepogode i istakao da se to desilo iz više razloga.

- Pod jedan to su sezonski viškovi mleka koji se dešavaju u ovo doba godine, koji su ranije uspevali da se naknadno realizuju na tržištu, drugo je ulazak Hrvatske u EU, te se mleko iz regiona, koje se ranije izvozilo u Hrvatsku, ne može više tamo prodati i sav se višak prelio u Srbiju. Krizna situacija koja se desila na relaciji EU i Ruska Federacija takođe je uslovlila da višak evropskog mleka završi u Srbiji - rekao je Glamočić.

On je posebno naglasio da kod nas ne postoje adekvatna zakonska rešenja, kojima bi se reagovalo u ovakvim situacijama.

Dragan Glamočić je podsetio i na to, da su se zemlje u Evropskoj uniji još prošle godine pripremale za ukidanje ograničenja u proizvodnji mleka i naveo činjenicu da je njih osam lane prekršilo kvote i platilo 400 miliona evra penala Evropskoj Komisiji.

- Da se bilo kojoj evropskoj državi desila ovakva kriza u mleč-



Dragan Glamočić

nom sektoru ne bi mogla lako da izađe na kraj sa ovakvim problemima - rekao je Glamočić i dodao da su svakodnevno u kontaktu sa proizvođačima, mlekarama i konditorskom industrijom. Uključeni su i Privredna komora Srbije i Direkcija za robne rezerve, ministarstva poljoprivrede i finansija i carina.

- Vlada će izaći sa merama za rešavanje problema u mlečnom sektoru i stabilizovati situaciju na tržištu. Ono što je najvažnije je to da se reaguje dugoročno, a ne da svakog premijera dočeka gašenje požara u poljoprivredi zbog loše agrarne politike prethodnika", rekao je Glamočić i nagovestio donošenje Zakona za regulisanje tržišta poljoprivrednih proizvoda, zbog čega će biti formirana radna grupa.

Sa konkretnim merama za rešavanje problema javnost će biti obavestena od ponedeljka. U pitanju je rešavanje problema lagera viškova mleka u prahu kod mlekara, koje će



U velikim mlekarama hiljade tona koncentrovanog mleka

uz pomoć države preuzeti konditori, a sa druge strane mlekare će moći da prihvate nove količine i nastave otpak mleka od stočara.

On je veoma kritički govorio o načinu na koji je Srbija potpisala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, koji sada onemogućuje Srbiju da adekvatno zaštiti domaći mlečni sektor. Prema njegovim rečima SSP je potpisan mnogo pre mogućeg pristupanja sredstvima evropskih fondova, nije se vodilo računa ni o tome u kakvom je stanju naše mlečno govedarstvo. Naime, 50 odsto farmi je na dve krave, naši proizvođači nemaju opremu kao kolege u EU nemaju ni nivo rentabilnosti, ni taj nivo znanja i oni sada ravnopravno treba da se bore sa njima On smatra da će naši farmeri tu utakmicu svakako izgubiti.

- Sada pričamo o nekim merama koje bi mogle biti shvaćene kao da smo mi protiv evrointegracija. Mi se kao Vlada trudimo da izbegnemo sve moguće na čine da ne narušimo SSP, da ne uvodimo mere kao što su prelevmani i carine kaže Glamočić, ali ako ne bude drugog načina svakako da će se Vlada truditi da se uvedu takve mere, i zato se rade svakodnevne analize tržišta. Stalni su u kontaktu sa predstavnicima Evropske komisije."

On naglašava da je premijer Srbije insistira da nadležna administracija intenzivira tu komunikaciju i da im se objasne šta za Srbiju znači sektor mlekarsva i da on nije

onakav kao što je u Evropskoj uniji, i šta će se desiti kada Srbija uđe u EU, a mi u međuvremenu uništimo naša sela i ti ljudi prestani da gaje životinje, odu u gradove, ruralna područja će ostati bez ljudi i bez stoke. Direktor Vladinog Akcionog tima smatra da to nije cilj Evropskoj komisiji i siguran je će nam na osnovu naših analiza dozvoliti uvođenje odgovarajućih zaštitnih mera, pre svega prelevamana, ako za to bude bilo potrebe.

Odgovarajući na pitanje da li imamo viškove mleka, Glamočić potvrđuje da se oni kod velikih prerađivača poput Imleka, mere hiljadama tona koncentrovanog mleka i to zato što je mleko iz BIH završilo u Srbiji, jer nije moglo da se izveze u Hrvatsku.

- Šta se dešavalo u ranijem periodu - nastavlja Glamočić da objašnjava genezu problema sa mlekarnom. Mlečna industrija je u ovo doba lagerovala viškove mleka u mlečno prahu. Konditori su to kupovali i sve je išlo svojim tokom. Međutim ove godine, zbog viškova mleka u EU pada cena mleka u prahu, ono je tamo za 1 evro jeftinije nego kod nas. Ne možemo konditore naterati da kupuju domaće, zbog toga smo mi stupili u kontakt sa njima i naći ćemo načina da oni kupe naše mleko i olakšaju mlekarama da nastave otpak sirovog mleka", kazao je on.

Glamočić podseća da je jedan od razloga što mlekare različito procenjuju kvalitet mleka, u zavisnosti da

li ga na tržištu ima premalo ili previše, to što Srbija još nema nezavisnu laboratoriju koja kontroliše kvalitet mleka.

Jedan od prioriteta Akcionog tima za poljoprivredu biće biti rad na projektu uspostavljanja takve laboratorije. Glamočić podseća da je na tom projektu Hrvatska radila devet godina tako što je imala pristup novcu iz Ipard fondova i isplaćivala je mleko u skladu sa njegovim kvalitetom.

- Mi nažalost to nemamo i rezultati se ne mogu očekivati preko noći, jer je situacija u kojoj se nalazi domaće mlečno govedarstvo posledica loše agrarne politike u poslednjih 10 godina. Ali ako se greške dobro detektuju sasvim je sigurno da se u narednih godinu dana mogu očekivati pozitivni rezultati i ubuduće vođenje jedne zrele agrarne politike, navodi on.

Glamočić je podsetio da je Vlada posetom njenih čelnika farmi Katalin Mužlai u Bačkom Gradištu stavila stočarstvo među svoje prioritete.

Poručio je potrošačima da kupuju domaće mleko, i kad je u mega marketima domaći proizvod za nijansu skuplji. I da na taj način pomognu domaće stočarstvo, pogotovu sektor mlekarsva, jer ne treba zaboraviti da ljudi koji rade u mlečnom govedarstvu rade 365 dana u godini. Na taj će način dati doprinos očuvanju te proizvodnje i uopšte poljoprivredne proizvodnje u Srbiji.

S. P.



Apel na potrošače da kupuju domaće mleko



Da li će naša sela, kad uđemo u EU, ostati bez stoke?

STARA PAZOVA • KOMŠIJE, PROIZVOĐAČI CVEĆA I POVRĆA, DRUŽE SE I SARADUJU

Baštovanstvo koje traje

Posvećenost zahteva i cvečarstvo i povrtarstvo, a prodaja je lutrija, slažu se i Crnobrnja i Verešovi – Ana i Pavel Vereš povrće uzgajaju u četiri plastenika, ali i na otvorenom prostoru a Dušanka i Branko Crnobrnja imaju desetine hiljada cvetova

Dobre komšije. Staropazovčani. Saraduju i družu se. Čak ni dvorišta nisu pregrađena. Kafu piju kad stignu, jer svako je preuzet poslom. Jedni se bave proizvodnjom cveća, drugi povrća. Cveće za prodaju gaje Dušanka i Branko Crnobrnja, a Ana i Pavel Vereš povrće i to, koje u plastenicima, koje na otvorenom. I kada treba komšija komšiji pomogne, uslugom ili savetima, tvrde i jedni i drugi. Zaista, komšijski odnos za primer.

– Bavimo se proizvodnjom cveća već 13 godina – kaže Dušanka Crnobrnja, naglasivši da su ranije živeli u Vojki i da su se tamo 17 godina bavili povrtarstvom.

U Staroj Pazovi su unazad četiri godine. Veliki plastenik i mnogo cvetnih vrsta. Počev od cvetnica, dan i noć koja je biljka hladnih dana, ciklama, pa do prolećnih biljaka koje se gaje za bašte, balkone i, svakako, jesenjih ruža – Imamo i dosta muškata, petunija, verbena, gazanija, vinki, kadifa, salvija, čokotica... Zaista je veliki izbor biljaka, zavisi šta koga interesuje. U ovom plasteniku, koje u rasadu, koje u saksijama, imamo više od

25.000 strukova različitih cvetnih vrsta i posao je naporan i zahtevan. To znači da nema godišnjeg odmora, nema zimovanja, nema letovanja, stalno moraš biti prisutan – priča Dušanka i dodaje da su ona i muž aktivni u proizvodnji cveća, a deca, Mila i Marko pomažu. Porodični je to posao, kaže. Od njega se živi, a cveće prodaju kod kuće i na pijaci u Staroj Pazovi.

– Morate imati raznovrsno cveće da bi se zaradilo. Konkurencija je, prilično velika. Ljudi ostaju bez posla i moraju nečim da se bave. Zahvaljujući dugogodišnjoj proizvodnji, eto čovek se lakše održi. Cveće uglavnom, proizvodimo u plastenicima, jedino su na otvorenom prostoru biljke koje to zahtevaju – naglašava naša sagovornica, i dodaje, da se uz cveće bave i povrtarstvom, mada ono nije prioritet.

– Sa komšijama se družimo, pijemo kafu, razmenjujemo iskustva – dodaje naša sagovornica.

A, tradicija baštovanstva kod komšija Verešovih duga je oko 100 godina. Ana i Pavel uzgojem povrća bave se, doduše desetak godina, ali povrtarstvom su se bavili i Pavelovi



Dušanka Crnobrnja u svom plasteniku cveća



Pavel priprema zemlju

stari. Povrće uzgajaju u četiri plastenika, ali i na otvorenom prostoru. Upravo, smo ih zatekli u frezovanju zemlje, pripremi za rasadu paprike i paradajza, karastavaca, tikvica i drugog povrća koje se sadi ili seje na otvorenom.

– U plastenicima imamo paradajz, krastavac, papriku i rasad. Na polju imamo crni i beli luk, grašak, spanać, rotkvica, kelerabu, salatu i ostalo. Na pijaci prodajemo i rasadu i povrće – priča Ana, ističući da strogo vode računa o vremenskoj karenci prilikom zaštite povrća.

– Da se ne varamo, nema u svetu hrane koja nije prskana – dodaje Pavel. Bitno je da se u primeni zaštitnih sredstava proizvođač pridržava propisanih pravila.

– Od prošle godine imamo i novu vrstu povrća, kivano, a ove ako Bog da, imaćemo i gorku dinju. Gorku dinju ove godine sadimo prvi put i ona je namenjena dijabetičarima i ljudima koji boluju od raka. Kivano je voće s četiri vrste ukusa, želaste mase, bez šećera, a gorka dinja je baš gorka, a slična je krastavcu. I jedno i drugo voće se gaji u plasteniku – objašnjava Ana.

I povrtarski posao, kako Verešovi kažu traje 24 sata, samo, bitno ga je voleti.

– Od rođenja sam ga radio, seća se Pavel i opet bi, kad bi počinjao iznova.

Svoje povrće, Verešovi prodaju u Staroj Pazovi i pijacama u okolini, a kako ističu, za uspešnu proizvodnju važno je koristiti stručne savete i stručnu literaturu. Sa komšijama, Crnobrnjama se dobro slažu i ispo-mažu.

– Mi smo jedno dvorište. Evo, danas ni mi ni oni, nismo stigli da popijemo kafu, a već je podne. Možda ćemo pred večer. Posavetujemo se, razmenimo iskustva, pokažemo jedni drugima i želimo dobro jedni, drugima. Nismo ljubomorni, ni oni ni mi – ističe zadovoljno Ana, dodavši da uz ovaj posao odmora nema.

– Plastenke, morate otvoriti, zatvoriti, neko uvek mora da bude prisutan. Ako komšije se ne dese kod kuće, mi zatvorimo ili otvorimo i njihove. Takva je plastenička proizvodnja. Ako mi nismo kod, kuće,



Kivano za rasadivanje

kad zaladi, komšinica će prići i zatvoriti naše plastenike – dodaje naša sagovornica.

Ana i Pavel se, uglavnom, sami bave baštovanstvom. Kćerke, kažu imaju svaka svoju kuću i pomognu kad mogu. A zarada je „lutrija“.

– Odneseš robu dva-tri puta na pijacu, pa je nekad vratiš i moraš da je sačuvaš za sledeću, da je ne baciš. U proizvodnji je uloženo novac, a sva semena su holandska i onda vidite koliko nas košta, i koji je to rizik, ako ne prodamo – rekao je na kraju Pavel Vereš.

G. Majstorović



Ana i Pavel – posao u plasteniku



Povrće na otvorenom prostoru

Reindustrijalizacija razvojem porodičnih preduzeća

Posledice gradske prenaseljenosti manifestuju se u povećanom pritisku na (pred)školske i obrazovne institucije, radna mesta, socijalne, penzione i zdravstvene fondove, penzionerske domove, groblja... Sve to dovodi do brojnih socijalnih, ekonomskih, političkih i drugih problema u gradskim sredinama

Autori: **Danilo Tomić, Branislav Gulan i Mile Mandić**

Broj ukupno zaposlenih u 2014. godini (april) iznosio je 1.697.877 lica. Broj nezaposlenih varira – u 2002. godini iznosio je 500.325 lica, u 2011. godini 666.592, zatim u 2012. godini 761.486, a u 2014. (april) 786.988. Broj aktivnih poljoprivrednika iznosi svega 529.236. Ukratko, broj zaposlenih ukupno i broj aktivnih poljoprivrednika opada posle 2000. godine, a broj nezaposlenih je u stalnom porastu, iako aktualna vlast krajem 2014. godine tvrdi da se taj broj smanjuje. Očekuje se još veći talas nezaposlenosti, restrukturisanjem preduzeća u stečaju i javnih preduzeća koje je u toku. Pristižu i mlađe generacije diplomiranih srednjoškolaca i studenata, koji se uglavnom nalaze na evidenciji Nacionalne službe za zapošljavanje.

Posledice gradske prenaseljenosti manifestuju se u povećanom pritisku na (pred)školske i obrazovne institucije, radna mesta, socijalne, penzione i zdravstvene fondove, penzionerske domove, groblja... Sve to dovodi do brojnih socijalnih, ekonomskih, političkih i drugih problema u gradskim sredinama. Zbog toga, oseća se potreba za ubrzanim, ali i dislociranim procesom reindustrijalizacije, forsiranjem porodičnih preduzeća i seoskih područja u narednom periodu.

U SFRJ, posle Drugog svetskog rata, razvojni prioritet predstavljala je gradska „teška industrija“. U seoskim područjima razvijala se uglavnom poljoprivredna proizvodnja. Ta-

kav razvojni koncept stvorio je veliku disproporciju u razvijenosti gradskih i seoskih područja. Ova disproporcija u novije vreme poprima ekscenčni karakter (1:22)! Zbog toga su sve veći zahtevi za definisanjem koncepta reindustrijalizacije seoskih područja, razvojem malih, srednjih i porodičnih preduzeća.

Stanje srpske privrede, poslovni ambijent i konkurentnost

Da bi u novim okolnostima zadržala i poboljšala svoju poziciju, odnosno da bi se prilagodila promenama, preduzeća napuštaju stare i traže nove načine funkcionisanja. Reorganizacija preduzeća je, pre svega, usmerena na promene u pogledu veličine preduzeća – velika preduzeća zamenjuju mala i srednja, koja se povezuju u razne oblike udruživanja – asocijacije (klastera), kako bi se poboljšala fleksibilnost i obezbedila

konkurentna prednost na globalnom nivou [4].

Imajući prethodno u vidu, s pravom se postavlja pitanje uključivanja srpskih preduzeća u međunarodne privredne tokove. Tim pre što je krajem osamdesetih i početkom devedesetih godina prošlog veka Srbija započela proces privatizacije, sa ciljem napuštanja socijalističke privrede i

izgradnje efikasnije tržišne privrede. Nažalost, proces transformacije teče sporo, ne ide željenom brzinom. Kao najčešći uzroci ističu se: česte

Ne sedeti besposlen

Odbor za selo Srpske akademije nauka i umetnosti osnovan je 2011. godine. Pored ostalih aktivnosti, Odbor je 2012. izdao publikaciju pod naslovom „Zašto i kako se organizovati u zadruge“, autora Đorđa Bugarina, Danila Tomića i Branislava Gulana. Monografska studija je štampana u 50.000 primeraka. Pisana je lakim, razumljivim stilom, stručno obrađujući motive, procedure i probleme u oblasti organizovanja i udruživanja zemljoradnika. Namenjena je prvenstveno zemljoradnicima, kojih ima oko 578.000. Monografska studija treba da im posluži kao vodič za organizovanje u novonastalom poslovnom okruženju na domaćem i međunarodnom tržištu – koje karakteriše oštra i bespoštedna konkurencija. Zadrugare se mogu organizovati ne samo u primarnoj proizvodnji, već i u preradi poljoprivrednih proizvoda.

Ova monografska studija, pod nazivom „Razvoj porodičnih preduzeća u seoskim područjima Srbije“, zajedno sa prethodnom čini jednu zaokruženu logičku celinu i namenjena je, pre svega, nezaposlenim, visokoobrazovanim, stručnim ljudima, sa i bez radnog iskustva, da što pre osnuju mala i srednja porodična

preduzeća u seoskim područjima. Time se, uz samozapošljavanje, istovremeno rešavaju dva problema u srpskom društvu – ekonomsko-razvojni i socijalni. U Srbiji je u proteklih nekoliko godina stopa nezaposlenosti u stalnom porastu, a verovatno će nastaviti da raste i ubuduće, posebno posle restrukturisanja javnih preduzeća i primene Zakona o stečaju, Zakona o privatizaciji i Zakona o radu, koji su nedavno usvojeni u Skupštini Srbije. Time se povećava siromaštvo i u gradovima i u selima. Sela se i dalje napuštaju (986 sela ima manje od

100 stanovnika), a pritisak na gradove je u porastu. To su ozbiljni, ne samo ekonomski, već i socijalni problemi. Istovremeno, proizvodni potencijali u seoskim područjima su neiskorišćeni, površine neobrađene (procenjuju se na oko 600.000 hektara), objekti za stoku prazni, a kuće napuštene (oko 200.000).

Zbog toga se oseća potreba za ubrzanim formiranjem porodičnih preduzeća, koja u nekim mestima već postoje, posluju i postižu solidne proizvodne i ekonomske rezultate. Neka od njih će na ovom skupu i biti promovisana. Njihovi proizvodni programi su profitabil-



Akademik **Dragan Škorić**

ni, prilagođeni prirodnim uslovima, novim tehnologijama i tradiciji proizvođača.

Ovom publikacijom želimo da motivišemo i ohrabrimo nezaposlene da krenu u osnivanje porodičnih preduzeća i da ne sede besposleni, čekajući uzalud poziv iz Nacionalne službe za zapošljavanje. Istovremeno, ukazujemo na postupke kroz koje oni moraju proći u otvaranju preduzeća, kao i na probleme sa kojima će se suočavati u tom procesu.

Predsednik Odbora za selo SANU, akademik **Dragan Škorić**

promene pravne regulative; otpor koji pružaju zaposleni zbog bojazni da će izgubiti posao, odnosno privilegije; nestabilnost privrednog sistema i nedoslednost u sprovođenju sistemskih rešenja.

S obzirom na nužnost obnove i oporavka celokupne srpske privrede, potrebno je ubrzati proces transformacije, kako bi se obezbedilo uključivanje domaćih preduzeća na svetsko tržište. Osnovni problem koji pri tome treba rešiti je podizanje nivoa konkurentnosti. Naime, konkurentna pozicija domaćih preduzeća je niska i određena je sledećim faktorima [4]: nedostatkom obrtnih sredstava, visokim fiksnim troškovima, visokim troškovima finansiranja po osnovu kredita i bankarskih usluga, nedostatkom sredstava za obnavljanje i modernizaciju proizvodnje, odnosno opreme. Zatim, prekomernim fiskalnim opterećenjem privrede i izvoznih preduzeća, visokim ulaznim troškovima nabavke domaćih sirovina i repromaterijala, naglim povećanjem

nereguliranih potraživanja i relativno slabom materijalnom motivacijom kadrova koji rade u preduzećima sa naglašenim izvoznim programima.

Stvaranje konkurentne prednosti vezano je za postojanje i razvijanje veština, znanja i sposobnosti, odnosno za postojanje inovativnosti i preduzetništva. Naime, da bi preduzeće ostvarilo konkurentnu prednost, nije dovoljno da ima resurse, već je neophodno da ima superiorne procese, kako bi resurse iskoristilo. Zato se danas insistira na konceptu „organizacije koja uči“, koja lakše prihvata i primenjuje inovacije, a čija je osnovna karakteristika liderstvo, pored tržišno orijentisane kulture i otvorene organizacije [4].

Liderstvo je proces stvaranja promena koji se sprovodi kroz aktivnosti davanja smernica, aktiviranja i motivisanja ljudi. Određujuća karakteristika lidera jeste da ima viziju i sposobnost da je transformiše u stvarnost. Pri tome, vizija ne mora da bude originalna, ali mora da bude uskladena sa interesima članova porodice i kolektiva i mora da bude primenljiva. Za razliku od lidera koji inicira promene, menadžer je taj koji se prilagođava promenama kroz aktivnosti planiranja, organizovanja i kontrole, kako bi se definisani ciljevi efikasno realizovali.

Danas u Srbiji postoje poljoprivredna preduzeća koja se već sada nalaze na istom, ili čak višem nivou konkurentnosti od onih u neposrednom okruženju, pa i u EU. Njihov dalji opstanak i razvoj biće uslovljen i njihovom sposobnošću da prate razvoj i zahteve tržišta i da odgovore svim izazovima koje oni donose.

Prostor za rast konkurentnosti leži u značajnim prirodnim resursima, koji Srbiji stavljaju u vrh evropskih zemalja, u sferi unapređenja standarda kvaliteta i unapređenja proizvodnog programa, bržem prodoru inovacija i čvršćem proizvodnom lancu.

Prema Uredbi 73/2009. o direktnoj šemi podrške farmerima, farmerom se smatra fizičko ili pravno lice, ili grupa pravnih i fizičkih lica, u bilo kom pravnom statusu grupe i članova po nacionalnom pravu, a čije preduzeće se nalazi na teritoriji EU i bavi se poljoprivrednim aktivnostima. Pod poljo-

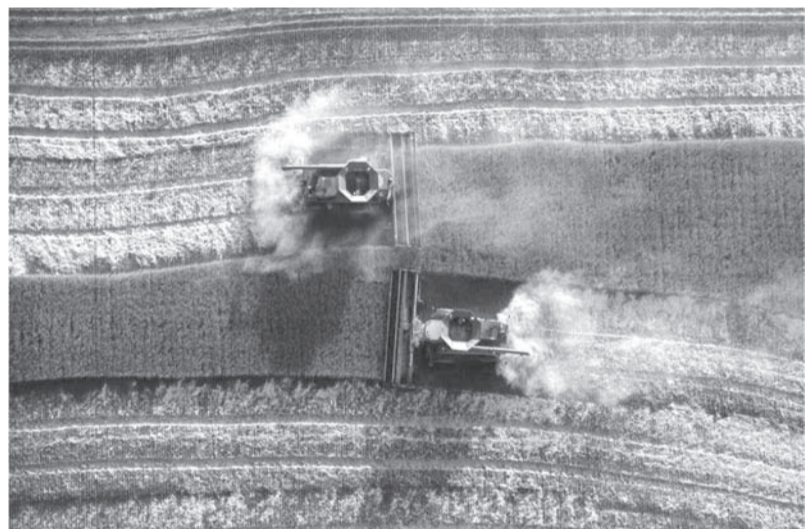
privrednom aktivnošću podrazumeva se: proizvodnja, uzgajanje ili gajenje poljoprivrednih proizvoda, uključujući žetvu, mužu, gajenje i držanje životinja za potrebe farme, ili čuvanje zemlje u uslovima očuvanja životne sredine i dobre poljoprivredne prakse. Tu se podrazumevaju i preduzeća koja se bave višim fazama prerade, nakon proizvodnje na njivama.

Ovakva mikro i srednja preduzeća mogu se udruživati i u zadruge. Imajući u vidu da su širom sveta oformljeni mnogobrojni oblici zadrugarstva (postoji oko 750.000 zadruga i 800.000.000 zadrugara), Međunarodni zadrugni savez (ISA) ustanovio je sedam osnovnih pravila koja izbornom definišu zadrugno preduzeće i šta bi ono trebalo da predstavlja. U svetu je prihvaćeno da zadruge predstavljaju mala i srednja preduzeća koja mogu imati veliki uticaj na ekonomsku i socijalnu strukturu države. Osim toga, stepen razvijenosti zadrugarstva određen je društveno-ekonomskim uslovima privređivanja i institucionalnim ambijentom. Zadrugarstvo u celom svetu, pa i u EU, gradi se na sledećim principima i vrednostima:

1. dobrovoljno i otvoreno članstvo;
2. demokratska kontrola od strane zadrugara;
3. ekonomsko učešće zadrugara;
4. autonomija i nezavisnost zadruge;
5. obrazovanje, obuka i informisanje;
6. međuzadrugna saradnja;
7. briga za zajednicu [11].

(Nastaviće se)

Literatura: 1. Tomić, D., Njegovan, Z. (1994): *Industrijalizacija poljoprivrede u ruralnim područjima Srbije, Privredna izgradnja*, 3-4/1994, str. 93-97, Novi Sad; 2. RZ Srbije Beograd, 2002, 2011, 2012, PK Srbije, Beograd, 2014.; 3. Sajt Privredne komore Srbije, avgust 2014. godine.; 4. Gulan, B., Tomić, D., Radojević, V. (2007): *Poljoprivreda, brendovi i seoski turizam u Srbiji, zbornik skupa Instituta za ekonomiku poljoprivrede u Beogradu.*; 5. Petrović, P. (1999): *Globalizacija i konkurentna prednost, Poslovna politika*, br. 3/1999, Beograd.



Preduzetnička ekonomija Srbije

U uslovima globalizacije, preduzeća moraju stalno inovirati znanje, kako bi išla u korak sa promenama, odnosno kako bi sama stvarala promene. Zato preduzeća treba da insistiraju na znanju i učenju kao novom resursu. Menadžment je taj koji stimuliše inovativnu aktivnost u preduzeću, kroz stvaranje povoljnog ambijenta za stvaranje inovacija. Oblici stimulisanja inovativne aktivnosti u preduzeću su [5]:

1. vizija kao pokretač zaposlenih;
 2. proces otvorene komunikacije koja omogućava uključivanje većeg broja zaposlenih u proces odlučivanja;
 3. timski rad kao pogodan oblik za učenje;
 4. motivacija i nagrađivanje;
 5. upravljanje karijerom.
- Imajući u vidu ulogu inovacija za razvoj celokupne nacionalne privrede, nije dovoljno stimulisati

aktivnosti samo na nivou preduzeća, već je potrebno isto učiniti i na nivou države. Podsticaji koji dolaze sa tržišta nisu dovoljni preduzeću da donese pravilne odluke o obimu istraživanja i razvoja u odnosu na značaj inovacija u stvaranju konkurentne prednosti, već je potrebno da država [6]:

1. permanentno podstiče konkurenciju;
2. omogućava preduzetničku inicijativu na svim područjima;
3. podstiče istraživanje i razvoj, pre svega stimulativnom poreskom politikom;
4. zahteva internacionalnu povezanost;
5. sindikat mora voditi računa o zaposlenima, pre svega o mogućnostima prekvalifikacija i osposobljavanja za rad u novim uslovima.

Kada je reč o srpskoj privredi, pored toga, nužno je da država obezbedi:

- Bolju organizovanost i stabilnost, pre svega političkog, pravnog i monetarnog sistema, kako bi se otvarala porodična preduzeća, koja imaju neophodan kapital, tehnologiju, znanje, veštine i tržište.

- Takođe je potrebno primeniti nov pristup obrazovanju koji će biti usmeren na razvoj stvaralačkog mišljenja i kreativnosti kod pojedinca.

- U našim uslovima ulogu pokretača inovacija treba da dobiju preduzetnički inkubatori. Naime, u odsustvu konkurentnosti, domaća preduzeća rade na bazi zastarelih proizvodnih programa, koji nisu, globalno posmatrano, konkurentni. Primena preduzetničkih inkubatora treba da doprinese zaokretu u pogledu efikasnijeg poslovanja, tako što će se potencijalnim inovatorima, odnosno preduzetnicima, omogućiti upotreba već postojećeg prostora pod povoljnijim uslovima za realizaciju njihovih ideja, putem razvijanja kreativnosti u okviru novih preduzeća.

SUZBIJANJE KOROVA U SOJI

Agroekologija korova u usevu soje

Usled izostanka suzbijanja korova u soji, ili usled kašnjenja sa primenom mera suzbijanja korova, prinos soje može biti umanjen i do 40 odsto

Autor: Nikola Ostrogonac, dipl.ing, PSS Subotica

Pošto je soja širokoredna okopavina i biljka niskog habitusa problem korova je prisutan od nicanja do žetve.

Slaba konkurentna sposobnost usled velikog međurednog prostora u ranim fazama razvića, omogućava veliku zakorovljenost useva soje. Konkurencija za hranljive materije, vodu i prostor pojavljuje se odmah nakon klijanja.

Posledica ovih konkurentskih odnosa soje kao gajenog useva i korovskih biljaka jeste smanjenje prinosa. Usled izostanka suzbijanja korova u soji, ili usled kašnjenja sa primenom mera suzbijanja korova, prinos soje može biti umanjen i do 40 odsto. Korovi takođe otežavaju žetvu soje i smanjuju kvalitet zrna.

Izbor herbicida je prvenstveno uslovljen sastavom korovske zajednice, s obzirom na različitu efikasnost herbicida na pojedine korovske vrste. Drugi momenat kod izbora herbicida je njihovo depresivno delovanje na usev soje – selektivnost herbicida prema gajenoj biljci. Uzimajući u obzir oba momenta kod izbora herbicida za primenu u soji, moraju biti zadovoljeni zahtevi da herbicidi budu efikasni i selektivni [3].

U poslednje vreme došlo je do promene korovskih vrsta u ratarskim kulturama. Širokolisne, osetljive, vrste ustupile su mesto otpornim korovima a to su: divlji sirak – *Sorghum halepense*, ambrozija – *Ambrosia artemisiifolia*, palamida – *Cirsium arvense*, tatula – *Datura stramonium*, lipica – *Abutilon theophrasti*, boca – *Xanthium strumarum*. U poslednje vreme javljaju se i druge otporne korovske vrste Iva *Xanthifolia*, *Asclepias syriaca*, *Canabis sativa*. Razlozi za ovakvu promenu su neadekvatna i neblagovremena obrada zemljišta, nepravilan plodored, upotreba "jeftinijih" – neodgovarajućih herbicida.

Soju uglavnom zakorovljuju korovi koji zakorovljuju i druge ratarske okopavine. S gledišta vrste korova, kod gajenja soje jednogodišnji i višegodišnji širokolisni korovi predstavljaju znatno veći problem u suzbijanju nego uskolisni. Posebnu poteškoću predstavljaju višegodišnji širokolisni korovi (*Cirsium arvense* i *Convolvulus arvensis*) [3].

Izbor herbicida za suzbijanje širokolisnih korova je znatno ograničen.

Što se tiče travnih (uskolisnih korova) izbor herbicida je relativno velik, posebno post-emergence herbicida koji su visoko selektivni prema soji. Zbog relativno ograničenog izbora herbicida, u strategiji suzbijanja korova treba uvrstiti i agrotehničke mere koje direktno ili indirektno utiču na smanjenje brojnosti populacija korovskih vrsta u usevu soje.

Adekvatna i blagovremena obrada zemljišta, poštovanje plodoreda,

suzbijanje višegodišnjih korova pre setve soje – na strništima, su neke od agrotehničkih mera koje mogu uticati na smanjenje brojnosti populacija korovskih vrsta.

U prvom delu vegetacije u usevu soje se javljaju korovske vrste koje svojom kvantitativnom zastupljenošću čine glavnu masu korova u usevu. Prema istraživanjima velikog broja autora dominantni korovi u usevu soje su:

Abutilon theophrasti, *Amaranthus retroflexus*, *Ambrosia artemisiifolia*, *Chenopodium hybridum*, *Chenopodium album*, *Cirsium arvense*, *Convolvulus arvensis*, *Datura stramonium*, *Echinochloa crus-gali*, *Helianthus annuus*, *Hibiscus trionum*, *Matricaria chamomilla*, *Polygonum aviculare*, *Polygonum lapathifolium*, *Polygonum persicaria*, *Setaria glauca*, *Sinapis arvensis*, *Solanum nigrum*, *Sorghum halepense*, *Xanthium strumarium*.

Suzbijanje korova u usevu soje primenom herbicida - preem

Herbicidi koji se koriste pre nicanja soje i korova, veoma teško suzbijaju višegodišnje vrste, zbog čega je potrebno korektivno tretiranje. Osim navedenog, uspeh zemljišnih herbicida u neposrednoj je vezi sa padavinama koje moraju uslediti nakon primene. Za dobro delovanje ovih – zemljišnih herbicida, neophodno je da padne oko 10 lit/m² kiše u periodu neposredno nakon njihove primene /7 do 10 dana/ kako bi došlo do aktivacije zemljišnih herbicida. Ako izostanu padavine izostaje i efekat herbicida, zbog čega je takođe potrebno korektivno tretiranje, što nije u skladu sa integralnim pristupom suzbijanja korova. U slučaju veće količine padavina nakon primene, na lakšim zemljištima herbicidi mogu izazvati fitotoksična oštećenja mladih biljaka soje. To su razlozi zbog kojih proizvođači soje sve češće iz strategije suzbijanja izostavljaju zemljišne herbicide i okreću se isključivo post-emergence primeni folijarnih herbicida.

Dobri rezultati mogu se postići primenom antigraminarnih preparata uz dodatak metribuzina (*Sencor*) ili imazetapira (*Pivot*), primenjeni posle setve pre nicanja.

Za suzbijanje jednogodišnjih travnih i nekih širokolisnih korova iz semena, tretiranjem nakon setve a pre nicanja možemo koristiti sledeće aktivne materije i herbicide:

1. Dimetenamid, preparat - Frontier Super,
2. Flumioksazin, preparat – Pledge 50WP
3. Klomazon, preparati - Rampa-EC, Gamit 4EC
4. Metolahlor, preparat - Dual Gold 960 EC

5. Imazetapir, preparati – Pivot 100EC, Ritam

6. Propizohlor, preparat - Propo-nit 840 EC

Za suzbijanje širokolisnih korova iz semena i nekih uskolisnih korova, tretiranjem nakon setve a pre nicanja na raspolaganju su sledeće aktivne materije i preparati:

1. Linuron, preparati – Afalon tečni, Galolin Mono

2. Klomazon, preparati - Rampa-EC, Gamit 4EC

3. Imazamoks, preparat - Pulsar 40

4. Imazetapir, preparati – Pivot 100E, Ritam, Sledor

5. Metribuzin, preparati - Sencor WP 70, Sencor WG 70, Dancor 70 WG, Tribute 70 DF, Mistral 70 WG

Za suzbijanje širokolisnih korova iz semena i nekih uskolisnih korova, tretiranjem dobro pripremljenog zemljišta, uz obaveznu inkorporaciju / zbog isparljivosti i fotolabilnosti/ na dubinu 5-8 cm, pre setve koriste se sledeći preparati

1. Trifluralin, preparat – Treflan EC, Trefgal, Agrotref

2. Pandimatalin, preparat – Zanat, Stomp 330 E, Zanat, Agrostomp 330 E

Radi potpunijeg delovanja na različite korove – uskolisne i širokolisne, herbicidi prve i druge navedene grupe se mogu kombinovati.

Suzbijanje širokolisnih korova u usevu soje primenom herbicida – postem

Korovi sa krupnijim semenom – veći od 2 mm u prečniku, niču i iz dubljih slojeva zemljišta, a efikasnost herbicida primenjenih posle setve a pre nicanja, često nije zadovoljavajuća i u godinama sa dovoljno padavina neposredno nakon njihove primene. Za ove korovske vrste koriste se herbicidi posle nicanja – postem primena herbicida.

Posle nicanja soje i korova mogu se primeniti herbicidi na bazi bentazona, oksasulfurona, imazamoksa, tifensulfuronmetila i njihovih kombinacija. Prethodno pomenuti herbicidi koriste se prvenstveno za suzbijanje širokolisnih korova.

Prednosti primene herbicida posle nicanja su:

a) na osnovu poniklih korova i njihovog uzrasta, lako se može odabrati odgovarajući herbicid ili kombinacija, način, vreme i količina primene;

b) herbicidi za ovu namenu efikasni su prema korovima koji niču u dužem vremenskom periodu ili iz dubljih slojeva zemljišta do kojih ne dopire delovanje herbicida koji se primenjuju posle setve a pre nicanja – *Xanthium strumarium*, *Abutilon theophrasti*, *Datura stramonium*, *Ambrosia artemisiifolia*.

c) ispoljavaju depresivno delovanje na neke višegodišnje korove *Sorghum halepense* iz rizoma i *Cirsium*

arvense umanjujući njihovu kompetitorsku sposobnost.

Herbicidi za postem tretmane u soji ispoljavaju visoku efikasnost u povoljnim vremenskim uslovima za porast korova.

Sa druge strane - u stresnim uslovima za razvoj biljaka (suša, niže temperature i dr.), može biti značajno umanjen njihov efekat u suzbijanju pojedinih korova - *Chenopodium album*, *Solanum nigrum*, *Xanthium strumarium*, *Abutilon theophrasti*,



Suzbijanje korova u soji je kompleksan i složen problem

Ambrosia artemisiifolia. U slučaju naglog zahlađenja nakon primene preparata na bazi oksasulfurona, imazamoksa i tifensulfuron-metila može se ispoljiti značajan fitotoksičan efekat na soji. Zbog toga soju nikada ne treba prskati kada temperatura padne ispod 12 stepeni.

U pogledu izbora herbicida za post-emergence primenu protiv širokolisnih korova u soji mogu se izdvojiti preparati na bazi sledećih aktivnih materija:

1. Bentazon, preparati - Galbenon, Basagran, Savazon, Bentamark

2. Imazamoks, preparat - Pulsar 40

3. Oksasulfuron, preparati - Oxon, Monam, Div, Dynox

4. Tifensulfuron metil, preparati - Okvir, Harmony, Promony, Simfony

Optimalno vreme za primenu navedenih preparata je kada su korovske biljke u fazi od kotiledona do 4 lista, a soja u fazi od prve do treće troliske. Obzirom da soja dugo raste i treba joj vremena da zaklopi redove, dobra poljoprivredna praksa je pokazala da je ove herbicide najbolje primeniti u split aplikaciji. Prvi tretman se radi sa polovinom preporučene doze primene u ranoj fazi razvoja korova – kada je niklo oko 20% korova i kada su ambrozija – *Ambrosia artemisiifolia*, i pepeljuga – *Chenopodium album*, svega 2 – 3 cm visine.

Drugi tretman se radi zavisno od zakorovljenosti date parcele i vidljivom efektu prethodnog tretiranja, dve do tri nedelje nakon prvog – kada nikne drugi talas ovih širokolisnih korova. Pojednostavljeno prvi split tretman sa 50% od preporučene doze herbicida radi kada je soja u fazi prve troliske, a drugi tretman radi kada je soja u fazi treće troliske, sa drugom polovinom preporučene doze herbicida.

Suzbijanje uskolisnih korova u usevu soje primenom herbicida – postem

Suzbijanje travnih - uskolisnih korova u soji, ne predstavlja tako veliki problem kao što je to suzbijanje uskolisnih korova. Izbor herbicida za suzbijanje uskolisnih korova je relativno velik, posebno post-emergence herbicida koji su visoko selektivni prema soji.

Aktivne materije herbicida i preparati registrovani za suzbijanje travnih - uskolisnih korova u soji:

1. Cikloksidim, preparat – Focus Ultra

2. Fenoksaprop-P-Etil, preparati – Furore Super, Sedef

3. Fluazifop-P-butil, preparati – Fusilade Forte, Sunce

4. Haloksifop-P-metil, preparat – Gallant Super

5. Imazamoks, preparat – Pulsar 40

6. Imazetapir, preparati – Pivot 100E, Pirat, Ritam, Sledor-T

7. Kletodim, preparati – Arrow, Fargo, Kletox, Ronin, Stratus, Rafal

8. Kvizalofop-P-etil, preparati – Globus EC, Leopard 5EC, Pantera 40EC, Targa Super, Titanic

9. Oksasulfuron, preparati – Dynox, Monam 75 WG, Oxon 75 WG

10. Propakvizop, preparat - Agil

11. Tepraloksidim, preparat – Aramo 50

Zaključak

Postizanje visokih i stabilnih prinosa u proizvodnji soje može se postići pravilnom tehnologijom gajenja soje. Potrebno je obratiti pažnju na izbor adekvatnog sortimenta, pravovremenu i kvalitetnu obradu zemljišta i setvu, izbalansirano dubrenje, zaštitu od korova i dobro organizovanu žetvu uz smanjenje žetvenih gubitaka na minimum [4].

Suzbijanje korova u soji je kompleksan i složen problem. U cilju efikasnog suzbijanja korova u usevu soje potrebno je primeniti kombinaciju hemijskih i agrotehničkih mera – integralni pristup. Primena agrotehničkih mera – kao što su adekvatna i blagovremena obrada zemljišta, poštovanje plodoreda, suzbijanje višegodišnjih korova pre setve soje - na strništima, plevljenje useva – naročito u proizvodnji semenskog useva i kada su prisutni korovi *Xanthium strumarum* i *Solanum nigrum*, utiče na smanjenje brojnosti populacija korovskih vrsta u usevu soje.

Neizostavni deo strategije u borbi protiv korova u soji jeste i primena herbicida. Herbicide primenjuje se posle setve a pre nicanja soje – preem. Primena herbicida nakon nicanja soje i korova - postem, daje najbolje rezultate ako se izvodi u dva navrata – split aplikacija. Izbor preparata i dozu primene herbicida određivati prema spektru odnosno zastupljenosti prisutnih korova, i uzrastu korovskih biljaka prisutnih na datoj parceli.

Literatura:

- [1] Vidić, M., Hrustić, M., Miladinović, J., Đukić, V., Đorđević, V. (2007): *Analiza sortnih ogleda soje u 2007. godini. Zbornik radova Institut za ratarstvo i povrtarstvo, 141-151.*; [2] Đukić, V., Đorđević, V., Popović V., Balašević-Tubić, S., Petrović K., Jakšić S., Dozet G. (2010): *Efekat azota i Nitragina na prinos soje i sadržaj proteina. Zbornik radova Institut za ratarstvo i povrtarstvo, 187-192.*; [3] Konstantinović, B. (1999): *Poznavanje i suzbijanje korova, 198-207.*; [4] Balašević-Tubić, S., Tatić, M., Đukić, V., Kostić, M., Ilić, A. (2007): *Proizvodnja soje u 2007. godini. Zbornik radova Institut za ratarstvo i povrtarstvo, 153-158.*



Korovi u soji smanjuju prinos

Među pionirima u gajenju lešnika



Još pre 15 godina Slađan Papić posadio prve sadnice lešnika, a sada ih ima 504 i mnoge od njih daju dobar rod. Da bi unapredio ovaj rad preko projekta SWG-a "Inovativnost malog biznisa veća konkurentnost regiona" obezbedio je deo mehanizacije kojom će sitniti grane od lešnika i obezbediti masu za pravljenje briketa

Slađan Papić iz Mačvanske Mitrovice, višegodišnji je prosvetni radnik i direktor Osnovne škole "Dobrosav Radosavljević Narod", ali je i vlasnik malog registrovanog poljoprivrednog poseda na kome gaji lešnike i razno drugo voće i povrće za sopstvenu upotrebu. Slađan je, moglo bi se reći, jedan od pionira u gajenju lešnika u Mačvi i Sremu, jer ih je prvi zasadio. Dobro se seća bilo je to pre punih 15 godina kada je prve sadnice doneo iz rasadnika Trifkovića iz Salaša Noćajskog. Sada Papić ima dva zasada lešnika sa 504 komada stabla lešnika.

- Još 2000. godine sam posadio prvih 140 komada leski, 2008. godine sam posadio još 252, a potom još više od stotinu tako da ih imam ukupno 504, hvali se Slađan Papić.

Uz stari zasad koji uveliko daje rod, on poseduje i novi zasad lešnika, ali ima i voćnjak sa oko 150 stabala jabuka, krušaka, šljiva i drugog voća. Na svom salašu u blizini Mačvanske Mitrovice u potesu „Modran“ poseduje imanje na kome je i više stabala kivijsa.

Porodična imovina

Biće ovde i više stabala kivijsa, jer se klima pokazala dobrom za to voće pa je vlasnik poseda napravio mnogo sadnica, muških i ženskih. Drži ih u saksijama sa peskom, od kojih će kada se posade, za neko vreme, pastati prava stabla i donositi rod. Inače, ovo imanje je, priča nam Slađan Papić, porodično imanje generacijama, nasledio ga je od oca, ni

u jednom momentu nije želeo da nasledenu imovinu proda već hoće da je sačuva, da zemlju obrađuje i da sam za svoju porodicu gaji povrće i voće. Naravno, želja mu je da ono i dalje ostane u vlasništvu porodice Papić.

Upravo imanje i posao kojim se na zemlji bavi, a ponajviše lešnici bili su razlog što je Slađan Papić odlučio da učestvuje na jednom prekograničnom konkursu organizovanom od strane Stalne radne grupe za ruralni razvoj SWG pri regionu "Drina - Sava".

Inovativnost malog biznisa

Taj projekat je bio uspešan, odobrena su mu značajna sredstva kroz raznu mehanizaciju. Konkurisao je, objašnjava nam detaljnije, na konkurs u okviru partnerstva "Drina - Sava". Papić je našao partnere u biznisu, po jednog iz Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske koji su na isti način, obezbedili određenu mehanizaciju za svoje biznise.

- "Inovativnost malog biznisa - veća konkurentnost regiona" naziv je projekta koji ima za cilj razvoj i unapređenje postojeće poljoprivredne proizvodnje partneri u projektu su mi iz Hrvatske Poljoprivredno gazdinstvo Vrbanja" **Zlatka Fruka** a iz Bosne i Hercegovine Poljoprivredno gazdinstvo **Saliha Badžića** iz Brčkog. Zajedno smo učestvovali u projektu čiji je cilj i da pomogne ljudima koji imaju mali biznis do jednog hektara da ga unaprede, objašnjava Papić.



Slađan Papić među lešnicima

Salih Badžić ima sedam velikih platenika jagoda, a Zlatko Fruk ima gazdinstvo na kome uzgaja i prerađuje voća. Salih je konkurisao za kultivatore, prikolice, mašine, Zlatko za mašine za pakovanje voća, dok je Slađan Papić konkurisao za veliki i mali čiper - mašine za drobljenje granja.

Ukupan budžet sufinansiran od strane SWG-a iznosi 15.043 evra a partneri su nabavili motokultivatore, mobilni čiper za biomasu pastirator i punilicu.

Salaš na Modranu

Malu drobilicu drži na salašu na Modranu, kao i jedan od motokultivatara sa kosačicom kako bi mogao da radi i uređuje zelene površine. Na salašu sa voćem, platenikom, ostavama, kućom za odmor od ambara, nalazi se i najmladji zasad lešnika. Do salaša se dolazi daščanim

mostom preko potoka. Odmah do ograde je kompostarnik gde gazda odlaže sve ostatke biljnog porekla od kojih posebnim procesom nastaje kompost a on ga kasnije koristi u proizvodnji voća i povrća.

Naravno, glavna tema razgovora su lešnici, ali i organska proizvodnja koju primenjuje.

- Ove godine je klasična cena lešnika bila oko sedam evra. Na početku je bila najbolja cena, kasnije se smanjila, ali je zato sada, kada su lešnici prodati i do dve hiljade za kilogram, napominje Slađan i ističe kako sav otpad koji ima baca u kompostarnik i dobija kompost. Od usitnjenih grančica voća i lešnika može da pravi briket i loži zato će mu dobro doći drobilica koju je obezbedio od projekta.

Slađan Papić veli kako poseduje i svoju šumu drveta za ogrev, ali u situaciji kada može da koristi usitnjene grančice i ostatke drveta kao



Čiper

briket, grejanje mu je još jeftinije, a šumu ne mora da seče.

Najisplativiji posao koji je skoro odradio, Slađanu Papiću je bio posao vadjenja i prodaje sadnica lešnika. Za nekoliko sati rada zajedno sa drugarom izvadio je na svom imanju 800 sadnica, prodao ih po evro, iako je na pijaci bilo duplo skuplje, i zaradio je 800 evra.

- Prve sadnice lešnika jesam kupio u rasadniku Trifkovića, a sada ih proizvodim sam. Svaki posao treba raditi sa ljubavlju pa i oko sadnica, poručuje Slađan Papić.

Na njegovom imanju više nema prostora da se posade nove voćke, a poslednja sadnja bilo mu je 20 novih šljiva. Što se posla tiče planira da tu sagradi bunar dubine 36 metara, za koji je obezbedio sav neophodan materijal tako da i taj posao uskoro može da počne.

S. Đaković - M. Mileusnić



Ambar - kuća za odmor

Ambar

Umesto zidane vikendice ili kuće kakve na salašima prave drugi ljudi Slađan Papić je premostio ambar star preko 150 godina. Kupljen je svojevremeno u Noćaju, njegovu istoriju ne zna, ali zna da je pravljen za čuvanje žita, da je imao pregrade koje je prerađio u kuću za odmor. Sada je to neobična kuća u etno stilu koja pruža posetiocu toliko potrebnu hladovinu u letnjim danima. Vlasnik je postavio, ispod krova,

poseban izolacioni materijal koji služi svrsi.

Kad posetilac udje u ovaj ambar - kuću, kao da se vratio u istoriju. Takav je ambijent, takav nameštaj jer je star sto godina, a tu su krevet, stolice, rukotvorine, lampe, stare slike u drvenim ramovima i puno cveća.

- Imam etno kuću za sebe, kaže Slađan Papić koji je koristi za odmor kad god mu se ukaže prilika.



Platenik za povrće

SIBAČ • DRAGIŠA GRUJIĆ, POVRATNIK NA SELO

Stabilna država počiva na zadovoljnim paorima

Iako smatra da svako ima pravo da traga za boljim uslovima života, Dragiša Grujić napominje da bez obzira na stanje u poljoprivredi, oni paori koji imaju stotinak jutara zemlje mogu da žive i da se razvijaju na selu. Sa druge strane, sve teže je onima koji obrađuju 10 do 20 jutara

Jedno od pitanja koje po svemu sudeći sve više muči one koji razmišljaju o mogućnostima obnove sela jeste i konstantna deagrarizacija koja je poslednjih godina uzela naročiti zamah. Sve je više seoskih porodica koje napuštaju sela i odlaze u gradove, a ne zaostaju ni oni koji, iako žive na selu, zaposlenje traže u gradovima, ostavljajući poljoprivredne radove starijima.

Zahvaljujući ovakvim trendovima, kako napominju stručnjaci, danas je u selima Srema teško naći porodicu koja

živi isključivo od poljoprivrede, pa su tako, prateći opšte trendove seljačke porodice prošle sopstveni razvojni put od proizvođačkih do potrošačkih. Tokom tog puta broj onih koji su napustili poslove u gradovima i vratili se selu na nivou je statističke greške, a isti procenat u okviru ovih "povratnika" pripada onima koji su se taj korak odlučili samovoljno, pre privatizacija i konačnog zatvaranja nekadašnjih giganta. **Dragiša Grujić** iz Sibača, jedan je od takvih primera koji pokazuje da se na selu, uprkos svim iskušenjima, i danas može živeti, opstati i razvijati. Za njega, kako kaže, napuštanje sela ne dolazi u obzir i jedina stvar na koju trenutno računa je dodatna kupovina zemlje.

Posao je krenuo...

Sve do 1997. godine, Dragiša je radio u pećinačkoj Šećerani, a poljoprivreda kao i život na selu, bili su mu tek sporedna stvar, koliko je potrebno da se pomogne ocu. U to vreme, Grujići su se pretežno bavili povrtarstvom, imali su desetak hektara raznih kultura na otvorenom, a kako je posao postajao sve obimniji, Dragiša, rešen da se u potpunosti posveti poljoprivrednim radovima na sopstvenoj zemlji, posle 12 godina rada u Šećerani, napušta posao i vraća se svom Sibaču.

- Vreme u kojem sam rešio da prekinem sa radom u Šećerani bilo je teško. Ipak, posao sam napustio rešen da se vratim poljoprivredi, pri čemu nisam razmišljao o bilo kakvim nadoknadama, otpremninama i slično. Tada niko nije govorio o privatizaciji preduzeća, tako da moj jedini pokretač bio povratak selu i poljoprivredi, priča Dragiša i dodaje: - U međuvremenu, povrtarstvo je išlo sve gore, čemu su doprine-



Dragiša Grujić

le i nesumnjive klimatske promene, tako da smo lagano počeli da uvodimo ratarske kulture. Najuporniji sam bio sa paprikom koju sam konačno napustio pre tri godine. Bilo kako bilo, posao je krenuo, stvorili smo dobru osnovu i danas smo tu gde jesmo.

Teško je živeti od 20 hektara

Iako smatra da svako ima pravo da traga za boljim uslovima života, Dragiša napominje da bez obzira na stanje u poljoprivredi, oni paori koji imaju stotinak jutara zemlje mogu da žive i da se razvijaju na selu. Sa druge strane, sve teže je onima koji obrađuju 10 do 20 jutara. Oni su, kako kaže, vredni svakog divljenja, ali i naročite pažnje koja im mora biti posvećena, tim pre što je takvih u selima Srema najviše.

- Onaj ko radi 10 do 20 jutara zemlje, teško može da preživi i da opstane danas na selu, ako se ne oslanja na grad. Nekada se moglo živeti i napredovati i sa manje od deset jutara, a danas se kao glavni preduslov opstanka izdvaja manje više isključivo količina zemlje koju posedujete ili obrađujete. Obično se priča da bi oni „manji“ mogli da na neki način unaprede svoju proizvodnju, samo je pitanje kako, ako nemaju dovoljno novca i ako im je mehanizacija dotrajala, kao što to obično jeste, objašnjava Grujić i dodaje: - Moj sin i ja u dva gazdinstva imamo gotovo 200 jutara što svoje zemlje, što u zakupu. Kako



Dobra mehanizacija je neophodna

Potrebna je dobra mehanizacija

- Dobra mehanizacija je ključ uspeha. Tokom proteklih godina uspeo sam da je obnovim, pojačam, da izgradim hangar za nju kako bi je zaštitio i mogu slobodno reći da imam sve uslove da radim i preko 200 jutara zemlje koliko sada imam. Naš atar ima

oko 1200 hektara, zemlja je obično lošija, pa je samim tim dobra mehanizacija neophodna. Konkretno, državna zemlja koju ja obrađujem je četvrte, pete i šeste klase i upravo zahvaljujući dobroj mehanizaciji, ja sam je priveo nameni, objašnjava Grujić.

sam prelazio sa povrtarstva na ratarstvo, pojačavao sam zemlju, kupovao sam kad sam mogao i koliko sam mogao, stalno uzimao u arendu i mogao bih, pravo da vam kažem da radim i više, samo je sve teže doći i do dobre zemlje.

Poljoprivredom se kupuje socijalni mir

Kada govori o odnosima „malih“ i „velikih“, Dragiša ističe da mesta sukobima nema, tim pre što tendencije u poljoprivredi ukazuju da oni „najveći“ još uvek nisu dali svoju poslednju reč.

- Nas „veće“ čeka u principu ista sudbina kao i „manje“, i jedina je razlika što ćemo mi duže potrajati. Od sto jutara i preko može se živeti, ali će to biti sve teže kada ostanemo bez manjih proizvođača kojih je u Sremu najviše. Ja sam bio mlad kada sam napustio posao u Šećerani, tada se govorilo da će biti bolje, da će se poljoprivredi pomoći, ali je značajna pomoć izostala do danas. Da se razumemo, ja

ovo govorim kako zbog sebe, tako i zbog onih „manjih“, možda pre svega zbog njih. Ono što nas sve spaja jeste jasno opredeljenje države da našim radom, umanjujući pri tome naš trud, kupuje socijalni mir, ali izgleda mi tu ništa ne možemo, smatra Grujić.

Kao prvi korak koji država treba da načini, ako želi istinski da pomogne razvoj agrara, smatra Dragiša, jeste pravljenje jasnog plana šta se sa poljoprivredom želi, odnosno pojačavanje subvencija u skladu sa utvrđenim planom.

- Pre par godina sam bio u Austriji i video da se tamo daje 400 evra subvencija po hektaru za ratare, odnosno 600 evra za one koji se uz to bave i stočarstvom. Ja razumem da mi nemamo standard kao Austrija, da su naše mogućnosti skromnije, ali naše subvencije do 20 hektara, nekih 12 hiljada dinara, zaista ne mogu da zadovolje potrebe, pogotovo što recimo, đubrivo plaćamo isto ili čak i više nego paori Evropske Unije, nafta je kod nas najskuplja u regionu, mehanizacija, ako govori-

Setva skuplja nego lane

- Setva je u punom jeku i ako je uporedimo sa prošlogodišnjom, sve je skuplje, tako da poljoprivrednik po svemu sudeći ni ovaj put neće moći da oseti pravi dobitak. Ove godine sejem suncekret, soja, pšenica, kukuruz, bilo je lane i repe ali više je neće biti. Stoku nemam, tek nešto malo za svoje potrebe, pa se sve prodaje.

Međutim, kada manje rodi, cena je bolja, kada rodi više cena pada, i kada se crta podvuče smatram da između nas „većih“ i onih „manjih“ u nekoj budućnosti neće biti razlike, jedino što ćemo mi „veći“ možda duže izdržati nalet „najvećih“ koji po svemu sudeći tek dolaze, jasan je **Dragiša Grujić**.



Soja ostala u hangaru

mo o onima koji mogu da kupe nove traktore, kombajne ili priljučne mašine, dolazi iz Evropske Unije, po cenama tamošnjim, što važi i za delove. Sa druge strane, naša roba je jeftinija nego u Evropskoj Uniji, pa kada se to sve sabere, teško će naš agrar opstati, bez obzira da li se radi o „velikim“ ili „malim“ proizvođačima, objašnjava Grujić.

Bolji uslovi dolaze sa boljom zaradom

Za razliku od onih koji smatraju da nedostatak društvenog života, kao i sveukupno loši uslovi života na selu utiču na one koji odlaze u gradove, Dragiša Grujić ističe da je glavni problem u nemogućnosti ostvarenja željene zarade. Oni koji mogu da žive od svog rada, smatra, manje će voditi računa o tome da li u selima postoje domovi kulture ili ne. Sa druge strane, ako im domovi budu potrebni, u tom slučaju – sagradiće ih sami.

- Uslovi života na selu zavise od mnogo faktora, među kojima svakako treba istaći blizinu gradu. Deagrarizacija je trend u punom jeku i kako sela zavise od gradova, tako i ne treba da čudi što je blizina urbanim naseljima bitan uslov opstanka ruralnih. Međutim, ono što je glavni problem i ujedno razlog tolikom napuštanju sela jeste nemogućnost da se od poljoprivrede živi, o čemu će, siguran sam, posebno svedočiti sitniji posjednici. Kad vi imate novac, onda je sve lakše. Pre nekoliko decenija u Sibaču je sagrađeno nekoliko novih, velikih kuća, a od tada pa do danas nije gotovo ništa izgrađeno, što dovoljno govori o stanju u kojem se paori nalaze. Trenutno u selu ima svega pet do šest nas koji imaju nešto više zemlje i sopstvenu mehanizaciju, što ne valja. Osipaju se manja gazdinstva, zemlja se prodaje jer ljudima očito trebaju velike pare i to neće izaći na dobro. Država mora voditi računa o svojim hraniteljima jer ako su oni zadovoljni, onda je osnova na kojem društvo počiva stabilna. Onda nema krize, zaključuje razgovor Dragiša.

S. Lapčević

Uslov rentabilne proizvodnje

Autor: Goran Šašić, dipl.ing, PSS "Agrozavod" doo, Vršac

Činjenica je da veliki broj farmara manje vodi računa o kvalitetu kabaste hrane koja svakako ima veliku ulogu u ishrani preživara. Slabiji rezultati u stočarskoj proizvodnji uslovljeni su delimično i lošijim kvalitetom kabaste hrane što svakako uslovljava i rentabilnost same proizvodnje. Kod nas se od kabastih hraniva koristi paša, seno, senaža i silaža. Ako je paša slabijeg kvaliteta treba izvršiti primenu agrotehničkih mera na pašnjaku kao što su drljanje, tanjiranje, valjanje, uklanjanje otpadnih materija, korišćenje stajnjaka i mineralnih đubriva i zasejavanje kvalitetnih trava. Tako recimo u selima opštine Vršac rađeno je na poboljšanje kvaliteta pašnjaka korišćenjem mineralnih đubriva i krčenjem šikara, odnosno njihovim uklanjanjem sa pašnjaka. U praksi bitno je da se kabasta hraniva sa oranica ubiraju na vreme u zavisnosti od toga koja je vrsta hraniva u pitanju i u kojoj fazi zrelosti se kosi. Sa zrelošću biljke povećava se sadržaj lignina, a to utiče negativno na svarljivost. Kod nas se najviše koristi silaža cele biljke kukuruza, pa je shodno tome potrebno izabrati i odgovarajuće hibride. Značajnu pažnju treba obratiti i na čuvanje silaže. Objekti u kojima se čuva silaža mogu biti od različitog materijala, a najviše se kod nas koriste silo - rov, horizontalni silos, silo - toranj i metalni silos - harvester.

Vrste kabastih hraniva

Osnovna karakteristika kabastih hraniva odnosi se na činjenicu da ona imaju visok sadržaj sirovih vlakana, a nisku svarljivost energije i proteina. Prema klasifikaciji pod kabastim hranivima podrazumevamo hraniva koja imaju više od 18 % sirovih vlakana u suvoj materiji [3]. Kada je u pitanju svarljivost hraniva, limitirajući faktor odnosi se na sadržaj lignina koji u tkivima biljaka kompleks lignin - celuloza - hemiceluloza i time utiče na svarljivost. Sam kvalitet kabastih hraniva u velikoj meri utiče na konzumiranje od strane preživara, pa tako kabasta hraniva visokog kvaliteta životinje radije konzumiraju od onih koja su manje biološke vrednosti. U praksi, kabasta hraniva treba ubirati pre početka lignifikacije, odnosno smanjenja sadržaja proteina. Činjenica je da se u ishrani preživara koriste hraniva niske biološke vrednosti, koja zahvaljujući fiziološkim osobinama navedene grupe životinja ista pretvaraju u veoma kvalitetne namirnice za ljudsku upotrebu kao što su mleko, meso i vuna. Kabasta hraniva koriste se u svežem ili sirovom

stanju. U svežem stanju koristi se paša, a u ostalom periodu godine koristi se suva kabasta hrana.

Takođe se mora napomenuti da ukoliko je paša kvalitetna, a to se ogleda u visokom sadržaju leguminoza životinje će morati da konzumiraju manje količine dodatne hrane. Od suvih kabastih hraniva koriste se seno, senaža i silaža.

Na hranljivu vrednost trava sa pašnjaka utiče nekoliko faktora, i to vrsta biljaka, zrelost biljaka i plodnost zemljišta. Leguminoze proizvode više tona svarljive suve materije po hektaru nego pašnjačke trave. Ali za leguminoze je potrebno bolje zemljište i veći su troškovi ulaganja nego kod pašnjačkih trava. Ako je pašnjak slabijeg kvaliteta može se izvršiti njegovo oplemenjavanje setvom u rano proleće ili jesen. Sa povećanjem zrelosti biljaka prisutan je veći udeo stabljike u suvoj materiji biljaka što utiče na kvalitet. To nam ukazuje na smanjenu koncentraciju proteina i vitamina u biljkama.

Seno i silaža

Seno je osušena biljna masa sa procentom vlage do 20% [1]. Kvalitetno seno nema u sebi korovske biljke.

Seno livadskih trava, deteline i lucerke smatra se senom odličnog kvaliteta u ishrani preživara. Pored njega koristi se i seno trava i mešavina trava i leguminoza, pa se onda naziva livadsko seno. Na njegov kvalitet utiče faza zrelosti biljke i način kada se vrši otkos kao i tehnika sušenja. Ako se sušenje izvodi prirodnim putem, gubici u hranljivim materijama su veći nego kada je u pitanju veštačko sušenje. Prilikom sušenja mora se voditi računa o prisustvu lišća, jer se u njima nalazi najveća količina hranljivih materija. Sušenje se može obaviti na zemlji, zatim na posebnim napravama za sušenje iznad zemlje kao što su piramide, baskije, švedski jahači i dr. i u sušarama. Sigurno da je ovaj poslednji način najbolji ali i najskuplji za dobijanje sena dobrog kvaliteta.

Senaža se dobija konzerviranjem zelenih kabastih hraniva. Po svojim nutritivnim vrednostima nalazi se između silaže i sena. U odnosu na seno senažom se mogu sačuvati najkvalitetniji delovi biljaka, a u odnosu na silažu manji su troškovi transporta. Postupak spremanja senaže je sledeći:

- Pokošene biljke se ostavljaju na njivi dok vlaga ne padne na 55-60% [1]

- Zatim se krmna masa secka na dužinu 2-3 cm i ubacuje nakon toga u silos. Dobro se sabije i silos se zatvara.



Seno livadskih trava smatra se senom odličnog kvaliteta u ishrani preživara

Silaža

Silaža je metoda konzerviranja biljaka vlažnim putem u prisustvu mikroorganizama u anaerobnim uslovima. Tokom fermentacije dolazi do formiranja organskih kiselina i ugljen dioksida. Siliranje ima niz prednosti u odnosu na ispašu:

- Gubici u pripremi silaže su mnogo manji, oko 10% u odnosu na seno gde mogu da dostignu i do 30%

- Priprema silaže može da se uradi za vreme hladnog i oblačnog vremena što nije slučaj kod sušenja sena

- Silaža se može čuvati na duži period nego seno

U silaži su prisutne sledeće bakterije:

- Bakterije mlečne kiseline su poželjna grupa mikroorganizama u silaži. Šećer prelazi u mlečnu kiselinu, koja štiti silažu od propadanja. Kada pH vrednost padne na 3,8-4,2 smatra se da je siliranje završeno. U praksi to traje 6-8 nedelja u zavisnosti od vrste biljaka

- Bakterije sirćetne kiseline su prisutne u prvim danima siliranja kada još uvek ima dovoljne količine vazduha.

Veće prisustvo ovih bakterija utiče na smanjenu potrošnju silaže zbog činjenice da menja njen miris i ukus

- Bakterije buternog vrenja su nepoželjna grupa mikroorganizama u silaži i njihovo prisustvo treba svesti na minimum

- Plesni se javljaju na mestima gde ima prisustva vazduha. Silaža koja ima buđi u sebi ne treba davati

životinjama zbog abortusa, crevnih poremećaja i drugih mikotoksina koje sadrži u sebi

- Gljive su nepoželjne, jer stvaraju kiselu silažu, što dovodi do manje potrošnje od strane životinja.

Postoje tri načina siliranja u praksi, a to su hladni, prelazni i topli postupak siliranja. [1] Kod sva tri načina

siliranja obaveza je da se silirana masa stavlja u objekte za siliranje kao što su silo rov, horizontalni silos, silo trenč i metalni silos.

Hladni postupak siliranja je najpoželjniji zato što se silažni materijal odmah sabija, bez prisustva vazduha i temperatura retko prelazi 30°C.

Topli postupak siliranja je najmanje poželjan, a sastoji se u tome što se seckani materijal ne sabija odmah pa to uslovljava temperaturu do 45°C koja uzrokuje sagorevanje organske materije i pojave tamno smeđe boje. Takvu silažu životinje rado koriste, ali je ona po pitanju nutritivne vrednosti lošijeg kvaliteta.

Prelazni postupak je vezan za nepotpuno sabijanje materijala i stvaranja temperature između 35°C i 45°C. On je takođe manje poželjan i treba ga izbegavati.

Kvalitet silaže može se odrediti organoleptički i hemijskom metodom. U organoleptički metod spadaju boja, ukus, miris i struktura, dok se hemijski metod radi u laboratorijskim uslovima, odnosno u ustanovama koje su akreditovane za te poslove. U njima se utvrđuje PH vrednost i prisustvo organskih kiselina. Silaža dobrog kvaliteta ima blago kiselkast miris, žuto zelene je boje i kada se stegne u šaku njena struktura ostaje nepromenjena.

Najkvalitetnija silaža se dobija ako je vlažnost siliranog materijala između 70 i 75%, odnosno da je procenat suve materije između 25 i 30% [1]. U slučajevima većeg procenta suve materije dolazi se u situaciju da se silirani materijal teško sabija, što ima za posledicu slabiji kvalitet silaže zbog mogućeg prisustva vazduha odnosno aerobnih bakterija. Procenat šećera treba da iznosi od 6-9 u odnosu na apsolutnu suhu materiju [1].

Zaključak

Iz priloženog se može zaključiti da se kvalitetnom pripremom kabaste hrane, čuvanjem i korišćenjem mogu sprečiti gubici i time direktno utiče na kvalitet krmne mase. Kada je u pitanju seno mora se voditi računa o vremenu sena provedenom na njivi nakon košenja, vremenskim prilikama, tehnikama i načinu spremanja i košenja. Tako leguminoze daju seno dobrog kvaliteta u fazi butonizacije do pojave pupoljaka, a trave u fazi klasanja i metličanja. Kod silaže o odabiru biljaka za siliranje sa odgovarajućim procentom šećera i vlažnosti siliranog materijala. Zatim o objektima u kojima se čuva silaža, pa su svakako najveći gubici u silo kamarama, a najmanji gubici u metalnim silosima. Nažalost, ovakvih silosa je malo na našim gazdinstvima. Veoma su skupi i predviđeni su za veliki broj grla.

Uz primenu svega gore navedenog sigurno će doći do dobijanja kvalitetnih kabastih hraniva, radijeg konzumiranja od strane životinja i manjih gubitaka.

Literatura:

[1] Prof. dr. Petar S. Maksimović, prof. dr. Mihajlo Milošević i dr. Ljubiša Mladenović Krmno bilje i ishrana krava, Beograd 1997; [2] Prof. dr. Radimir Jovanović Ishrana ovaca, Novi Sad 1996; [3] Prof. dr. Timotej Čobić i prof. dr. Georgi Antov. Tov goveda, Novi Sad 2002.



Seno od crvene deteline



Silaža kukuruza

PROIZVODNJA GROŽDJA, VINA I RAKIJE (2)

Zakonska regulativa i vino u EU

U izveštaju EK o napretku Srbije u pregovorima za 2014. godinu ostvaren je napredak naročito u sektoru vina i to u delu usklađivanja sa ZOT-om – U Srbiji se godišnje popije po stanovniku četiri do šest litara vina – Od četiri popijene boce vina u Srbiji, tri su iz uvoza!



Piše: **Branislav Gulan**, član Odbora za selo SANU

Trenutno su na snazi:

- Zakon o vinu („Sl. glasnik RS”, br. 41/09 i 93/12) (Bivša: Council Regulation (EC) No 479/2008 / Council Regulation (EC) No 1234/2007 – Council Regulation (EC) No 491/2009
- 11 pravilnika
- 11 uputstava
- dva stara pravilnika (za aromatizovana vina)
- dva EU tvining projekta (2006-2009) i (2011 – 2013), tehnička pomoć EU

U izveštaju EK o napretku Srbije u pregovorima za 2014. godinu ostvaren je napredak naročito u sektoru vina i to u delu usklađivanja sa ZOT-om.

Uz pomoć projekta POLICY&LEGAL ADVICE CENTRE finansiranog od strane EU, bazirano na Regulation (EU) 1308/2013. donet je Pravilnik o parametrima i metodama za analizu i utvrđivanje kvaliteta šire, vina i drugih proizvoda od grožđa, šire, kljuka i vina koji se koriste u proizvodnji vina (Objavljen u „Službenom glasniku RS”, broj 107/14 od 8. oktobra 2014. godine). U toku je i izrada novog Zakona o vinu, kao i podzakonskih akata.

Planovi za dalje usklađivanje i usaglašavanje sa EU zahtevima podrazumevaju:

- Dalja harmonizacija (vino / aromatizovano vino / ZOT);
- Donošenje Zakona o vinu i proizvodima od vinove loze (poveravanje poslova, potpune EU definicije, ZOT, stvaranje osnove za lakše korišćenje EU fondova, ...);
- Donošenje pravilnika o enološkim postupcima, vinarijskoj evidenciji, regi-

strima i pratećoj dokumentaciji, o aromatizovanim vinima i proizvodima, o drugim proizvodima;

- Uspostavljanje softvera za Vinogradarski registar, Vinarski registar i vinarijsku evidenciju;
- Početak izrade bilansa vina;
- Uspostavljanje sistema proizvođačkih organizacija;
- Izrada nacionalnog programa za vinski sektor;
- Uspostavljanje sistema praćenja akciznih proizvoda (vino);
- Nastavak subvencionisanja vinogradarskog i vinarskog registra – Nacionalni budžet;
- Prema novoj rejonizaciji vinogradarskih geografskih proizvodnih područja u Srbiji postoji tri vinogradarska regiona, 22 reiona i 77 vinogorja čiji se nazivi mogu ustanoviti kao oznake geografskog porekla prema EU sistemu, navodi **Darko Jakšić**, iz Ministarstva poljoprivrede, zadužen za vinogradarstvo. Novi sistem geografskog porekla se bazira na isticanju karakteristika određenog proizvodnog područja kroz kvalitet i karakteristike vina sa tih područja što takvim vinima daje dodatnu vrednost. Sve ovo će kroz promociju određenih proizvodnih područja, odnosno oznaka geografskog porekla, omogućiti lakši plasman takvih vina.

Najnapredniji vinski sektor

Ministarstvo poljoprivrede pruža finansijsku podršku formiranju i funkcionisanju udruženja proizvođača koji se okupljaju u cilju ustanovljavanja oznaka geografskog porekla vina prema novom sistemu koji je usklađen sa sistemom geografskog porekla u Evropskoj uniji.

U skladu sa trenutnim stanjem i ekonomskim trendovima, Ministarstvo je u prethodnom periodu intenzivno radilo na izradi nove rejonizacije vinogradarskih područja, što će sve dodatno doprineti većoj prepoznatljivosti srpskih vina na domaćem i stranom tržištu. Bitno je istaći i to da je vinski sektor od strane Evropske komisije ocenjen kao najnapredniji po pitanju usklađivanja sa EU regulativom.

Ministarstvo poljoprivrede sad subvencionise podizanje novih vinograda kroz refundaciju troškova za pripremu zemljišta u visini do dva miliona dinara po podnosiocu zahteva. Inače, već

UVOZ AROMATIZOVANOG VINA (L)				
Godina	CEFTA	EU	OSTALI	UKUPNO
2009	56.000	123.000	0	179.000
2010	2.000	174.000	0	176.000
2011	50.000	122.000	0	172.000
2012	32.000	231.000	0	263.000
2013	500	188.000	6.000	194.000

Izvor podataka RZS



U Srbiji se, po stanovniku, godišnje popije četiri do šest litara vina

Zaštita od uvoza

Hoće li država štiti srpske vinare od nekontrolisanog uvoza stranih vina i kako?

Jedini način da se srpski proizvođači zaštite od nekontrolisanog uvoza vina, proizvedenih u zemljama EU, jeste da proizvode kvalitetna vina koja će na tržištu Srbije i tržištu EU biti prepoznatljiva i cenovno konkurentna. Proizvodnja vina mora da bude zasnovana na kvalitetnim vrhunskim, autohtonim sortama iz Srbije, a proizvođači vina da budu izvozno orijentisani, odnosno da nastupaju udruženo, u okviru vinarskih kuća i drugih oblika udruživanja, klastera itd.

Zaštita i kontrola oznaka vina, alkoholnih pića i aromatizovanih vina, definisana je u Protokolu 2 o uzajamnim preferencijalnim koncesijama za određena vina, uzajamnom priznavanju, zaštiti i kontroli oznaka vina, alkoholnih pića i aromatizovanih vina, kao i Prelaznom sporazumu o trgovini i trgovinskim pitanjima između EU i Republike Srbije. Ove preferencijalne (povoljne) trgovinske koncesije za određena vina, međusobno su dogovorile Republika Srbija i EU, kao i uzajamno priznavanje, zaštitu i kontrolu oznaka vina, alkoholnih pića i aro-



Srbija lane iskoristila samo trećinu izvozne kvote za vino

matičnih vina. Navedenim protokolom, Republika Srbija je odobrila EU kvotu za uvoz vina poreklom iz EU na tržište Srbije bez carina, i to u iznosu od 25.000 hektolitara, a EU je odobrila Srbiji kvotu za izvoz od 63.000 hektolitara, pod uslovom da

ni Srbija ni EU ne isplaćuju nikakve izvozne subvencije za izvoz navedenih količina. Do kraja 2014. godine, EU je svoju kvotu koristila u celosti, dok je Srbija, zbog nedostatka kvalitetnih vina, kvotu koristila tek sa jednom trećinom.

UVOZ VINA PO TRŽIŠTIMA (L)				
Godina	CEFTA	EU	OSTALI	UKUPNO
2009	19.222.368	2.385.494	77.365	21.685.227
2010	26.792.414	2.323.308	109.434	29.225.156
2011	30.144.866	2.507.474	215.331	32.867.671
2012	30.746.119	2.224.176	98.746	33.069.041
2013	21.509.547	1.828.988	153.921	23.942.456

Izvor podataka RZS

nekoliko godina ministarstvo poljoprivrede sprovodi određene mere za unapređenje i razvoj vinogradarstva i vinarstva kroz razne programe podsticaja:

- za podizanje vinograda sa posebnim podsticajima za vinograde, sa

autohtonim i regionalnim sortama vinove loze;

- za podizanje matičnih zasada vinove loze osnovne kategorije;
- za sertifikaciju sadnog materijala i klonsku selekciju vinove loze (vrlo značajno za naše autohtone sorte);
- za nabavku mehanizacije i opreme za navodnjavanje i zaštitu od bolesti, štetočina, korova, grada, ekstremnih temperatura;
- za unapređenje kvaliteta vina kroz refundaciju dela troškova laboratorijske analize vina u cilju poboljšanja kvaliteta;
- podršku opremanja vinarija kroz refundiranje dela troškova za nabavku opreme gde se refundira 30 odsto i 45 odsto troškova od investicije (maksimalni iznos po podnosiocu je dva miliona dinara), ali i putem subvencionisanja kamate za kredite za nabavku opreme za vinarije i mehanizacije za vinogradarsku proizvodnju;

Kako bi se olakšala situacija u proizvodnji grožđa i vina, ukinuti su svi troškovi proizvođača, za upis u Vinogradarski registar i troškovi kontrole proizvodnje vina sa geografskim poreklom, a sve troškove snosi Ministarstvo poljoprivrede Vlade Srbije. Takođe od 2013. godine se po prvi put subvencionise sertifikacija i klonska selekcija (takođe do dva miliona dinara) što će značajno uticati na odabir najboljih klonova naših lokalnih i domaćih stvorenih sorti vinove loze. Između ostalog, od 2013. godine proizvođači vina mogu da ostvare refundaciju dela troškova za laboratorijsku analizu vina i senzorno ocenjivanje, a udruženja proizvođača vina oznaka geografskog porekla, porekla subvencije za funkcionisanje i promovisanje naših oznaka geografskog porekla za vina.

Iako po količini proizvedenog vina Srbija nije najveći proizvođač u regionu, po pitanju usklađenosti sa standardima Evropske unije i harmonizovanosti sa EU regulativom može se reći da je Srbija jedan od lidera u regionu, što potvrđuje i pozitivan izveštaj Evropske komisije o napretku Srbije po pitanju usklađivanja u 2014. godini, a u kome se posebno ističe sektor vina po ovom pitanju. Mada je 2014. godina bila loša za vinare, mnogi proizvođači iz Srbije dobili su brojna priznanja na međunarodnim takmičenjima, a primetno je da se kvaliteta vina iz dana u dan poboljšava.

Posmatrajući spoljnotrgovinsku razmenu vina (isključujući aromatizovano), u 2013. godini uvezeno je oko 11,8 miliona litara vina (isključujući aromatizovano) više nego što je izvezeno. Izvoz ovog vina bio je oko 23 miliona litara. Inače, u Srbiji se, po stanovniku, godišnje popije četiri do šest litara vina. Od četiri popijene boce vina u Srbiji, tri su iz uvoza!

Najveći obim trgovine vinom (isključujući aromatizovano vino) Srbija je proteklih godina imala u okviru regiona Jugoistočne Evrope (CEFTA tržište). U vremenu od 2008. do 2013. godine je oko 93 odsto ovog vina uvezeno sa CEFTA tržišta. Treba reći i da je u vremenu od 2008. do 2013. godine ostvaren i značajan izvoz vina na CEFTA tržište. U proseku oko 39,2 odsto vina izvezeno je na ovo tržište. Značajno tržište vina (isključujući aromatizovano) za Srbiju je i tržište Evropske unije i iznosi oko 6,8 odsto, a u periodu 2008. do 2013. godine prosečno učešće izvoza vina na ovo tržište iznosilo je oko 34 odsto.

(Nastaviće se)

ZNAČAJ PČELARSTVA

Povećavaju prinos u voćarstvu, povrtarstvu...

Prema Svetskoj pčelarskoj organizaciji računa se da na svetu ima oko 45 miliona košnica sa pčelinjim društvima

Piše: Marko Čavka, dipl.ing, PSS Kikinda

Godišnja proizvodnja pčela u svetu kreće se preko 600.000 tona. Da bi sakupile 1 kg meda pčele moraju da posete preko 10 miliona cvetova i da pređu put dug 360.000 – 450.000 kilometara. Osim sa cvetova, pčele sakupljaju slatku materiju i sa šumskog lišća za proizvodnju tamnog šumskog meda koji je i do 13 puta bogatiji nekim mineralima, naročito gvožđem. Uloga medonosne pčele u oprašivanju cvetova različitog kulturnog bilja, naročito biljaka sa autosterilnim cvetovima, je ogromna. Smatra se da pčele učestvuju sa više od 80% u broju svih insekata koji oprašuju biljke. Otuda i zaključci da bi medonosne pčele trebalo gajiti u poljoprivrednim zemljama i onda kada ne bi davale ni kap meda, ni ljuspice voska.

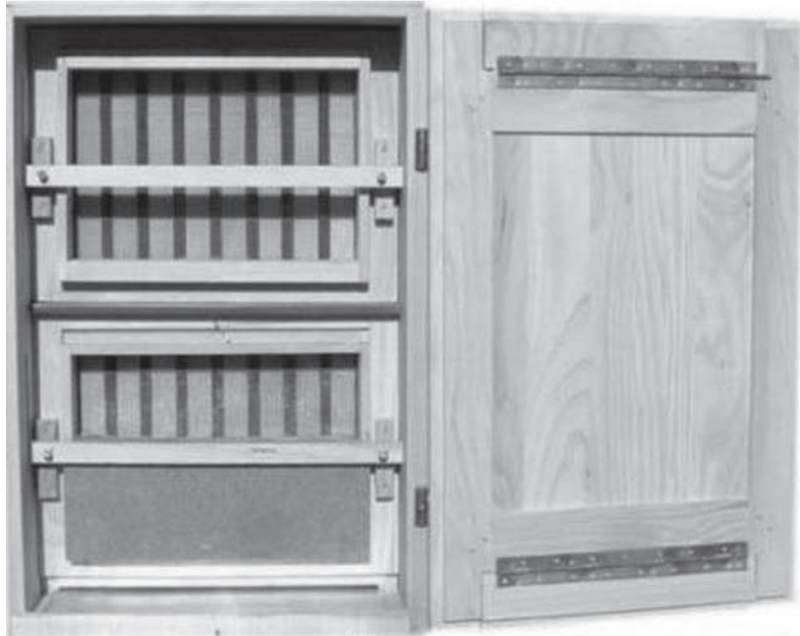
Značaj pčela kao oprašivača naročito je veliki u tome što one povećavaju prinos u voćarstvu, povrtarstvu i proizvodnji semena crvene deteline, lucerke i suncokreta. Jedan hektar lucerke, crvene deteline ili suncokreta uspešno opraši 3-5 pčelinjih društava, pravilno raspoređenih po parcelama. Jedan hektar voćnjaka opraši 2-3 pčelinja društva.

Lokacija pčelinjaka

Pčelinjak treba postaviti na ocedno i sunčano mesto, u dvorište, dalje od većih vodenih tokova, štala, đubriva, puta i pruge. Treba ga postaviti u hladovini, u šumi i na vetrovitom mestu. Pčelinjak treba postaviti tako da pčele ne ometaju prolaznike ili stanare i da je zaštićen od buke i uznemiravanja ljudi i životinja. Teren na pčelinjaku treba da je stalno uređen a trava pokošena. Ako se košnice postavljaju u redove, onda jedna od druge treba da bude udaljen pola metra, a rastojanje između redova treba da je 3-4 metra. Košnice se postavljaju na postolje od cigle, betonskih blokova, na drvena postolja i slično na visinu od zemlje 30-40 cm, tako da su stabilne, da su blago nagute prema prednjoj strani, ka letu. Košnice treba postaviti tako da im je leto okrenuto od septembra do prve prolećne paše ka jugu ili jugozapadu, a u toku prolećne paše prema jugostoku ili istoku.

Veličina pčelinjaka

Sa koliko pčelinjih društava početi? To je pitanje koje postavlja svaki



Slika 3. Albert - Žnidersičeva košnica

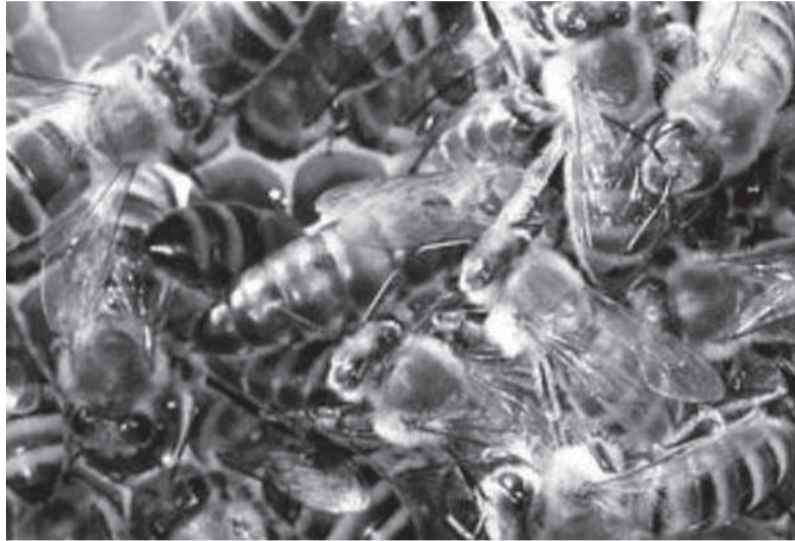
početnik. Sa jednim pčelinjim društvom nije dobro početi. Još je gore sa većim brojem. Stručnjaci preporučuju, a iskusni pčelari potvrđuju da je najbolje početi sa 4 društva. Na taj način će pčelar - početnik moći na najbolji način da testira i svoju odluku da započne sa pčelaranjem a i da, na delu, u praksi vidi šta sve može da postigne. Ukoliko uspe na početku, moći će i sam da odgovori koliko društava treba da uzgaja u svome pčelinjaku. Pčele opstaju u mračnom prostoru koji je zaštićen od spoljašnjih negativnih uticaja (toplote, hladnoće, vlage i dr.). Takva mesta u prirodi se nalaze u šuplinama drveća, stena i sl. Pčele koje žive u takvim sredinama nazivaju se „divlje pčele“, i one se anatomske, morfološki i po instinktima ni po čemu ne razlikuju od pčela koje uzgaja čovek. Čovek je pčelama izgradio zaštićen prostor - košnicu i stavio pod kontrolu njihove instinkte. Pčelinje društvo je veoma zanimljivo jer pčele kao jedinke ne mogu da opstanu. One mogu živeti i raditi samo u normalnom pčelinjem društvu koje čini veliki broj pčela radilica, izvestan broj trutova, kojih ima samo u određeno doba godine i po pravilu od jedne matice. Sva mesta u kojima pčele žive se mogu, u širem smislu, nazvati košnicama.

[1] Prema Svetskoj pčelarskoj organizaciji računa se da na svetu ima oko 45 miliona košnica sa pčelinjim društvima.

Da bi moglo da živi, pčelinje društvo, u košnici izgrađuje svoj stan. Stan mora da ima otvor kroz koji ulaze, odnosno izlaze pčele i naziva se leto. Za boravljenje, razvoj i smeštaj rezervne hrane (meda i polena), pčele od voska, koga luče, izgrađuju saće. Saće izgrađuju mlade pčele radilice od voska koji je proizvod njihovih voštanih žlezda.

Pčelinjak i izbor mesta za njega

On može biti pod otvorenim nebom ili u građevini, pod nastrešnicom, takozvani paviļjanski pčelinjak. Pčelinjaci pod otvorenim nebom zasnivaju se u umerenoj, kontinentalnoj klimi, dok su paviļjni zastupljeni u rejonima sa jaćim zimama i većim kolićinama padavina. Zemljište za pčelinjak mora da je ocedeno. Time se izbegava truljenje košnica, plesnivost saća i bolest nozemoza. Pčelinjak treba da je zaštićen od ja-



Bez dobre matice nema dobrog razvoja

kih vetrova, kao i od jakih vazdušnih strujanja. On treba da je udaljen od saobraćajnica, naročito železničke pruge i stoćnih staja, obora, živinarika, pecare, senjaka i lakozapaljivih materijala. Pčelinjak mora da bude zaštićen od direktnih letnjih sunčanih pripeka pa se zbog toga i postavljaju pod krunu drveta koje im obezbeđuju idealan "šareni lad".

DADAN-BLATOVA (DB) koristi se u zemljama sa povoljnim prilikama za pčelarenje, sa 12 normalnim okvirima u plodištu, čije su unutrašnje mere 42 x 27 cm, dok je visina poluokvira u medištu 11,5 cm.

LANGSTROTOVA košnica (LR) je najzastupljenija u SAD i Kanadi, a širi se i u evropskim zemljama. Plodište čine dva tela sa po 10 okvira, dimenzija 42 x 20,3 cm, a medišta mogu biti istih dimenzija okvira ili poluokvira. Obe ove košnice obezbeđuju prinos kvalitativnije sortiranog meda.

ALBERT-ŽNIDERSIČEVA (AŽ) konstruisana je za paviļjansko pčelarenje. Ogranićene je zapremine, jednaki okviri u plodištu i medištu. Okviri se vade iz košnica horizontalno.

Pčelinje društvo

Pčelinje društvo sastoji se od ženskih (matica, radilica) i muških (trutovi) članova društva.

Razvoj pčele u danima:

Radilica: 21-24

Trut: 24-32

Matica: 16-17

Matica

Matica je jedina polno zrela ženka u pčelinjem društvu, čiji je zadatak nošenje jaja i time obezbeđivanje opstanka društva, kao i držanje pčelinjeg društva na okupu putem feromona koje luči. Iz oplođenih jaja se razvijaju ženke (radilice ili matice), dok iz neoplođenih jaja razvijaju se mužjaci (trutovi). Dnevno matica može sneti od 2500 do 5000 jaja. Jedno pčelinje društvo ima samo jednu maticu. Ukoliko se desi da se izleže više matice, doći će do podele društva prirodnim rojenjem, ili pak do sukoba među maticama rivalkama, gde će najjaća i najsposobnija ostati što se dešava pri tihoj smeni matice. [2].

Radilica

Radilica je polno nerazvijena ženka pčele. Izleže se iz oplođenih jaja i od polaganja jaja do izleganja jedinke prođe 21 dan. Ona obavlja sve poslove u pčelinjem društvu; hrani leglo, sakuplja nektar, cvetni prah, propolis (pčelinju smolu), gradi saće, održava temperaturu i vlažnost

vazduha u košnici, održava čistoću, brani košnicu od uljeza, hrani i neguje maticu, proizvodi med, mleč itd. Broj radilica u društvu je promenljiv i zavisi od rase pčela, godišnjeg doba, plodnosti matice itd. Pčele radilice čine najbrojniju grupu jedinki u pčelinjem društvu. One su manje od matice, a i od trutova.

Čim se mlada pčela izleže, ona počinje da radi i tako celog života. Zbog toga se zove radilica.

Radovi radilice

Samočišćenje (do 3 dana starosti)

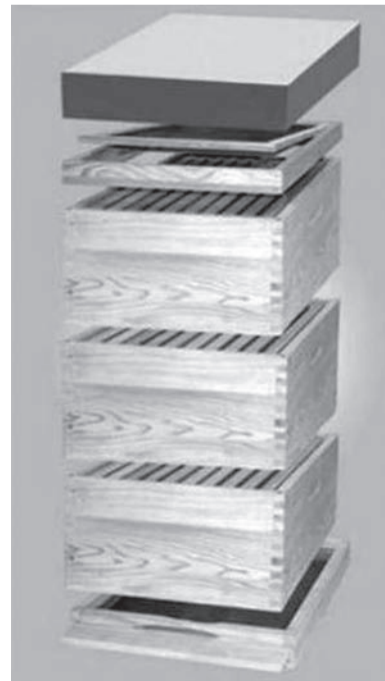
Novoizležene pčele čiste svoje telo.

Čišćenje ćelija (4-11. dan)

Pčele čiste i poliraju ćelije iz kojih su i same izležene, a u koje će matica ponovo položiti jaja. Mlade pčele iz ove grupe hrane starije leglo. Kod starijih pčela iz ove grupe prorade mlečne žlezde koje proizvode mleč i one hrane mlade leglo.

Pčele izletnice

Pčele postaju izletnice 18. dana svog života. Od tada pa sve do kraja svog života, pčele će biti izletnice. Najmlađe pčele iz ove grupe će biti stražarice jer su one najjaće i najhitrije pčele. Niko ko ne pripada toj košnici ne može u nju ući. Loše će proći i sva druga živa bića koja se kreću neposredno ispred košnice, a naročito u pravcu poletanja i sletanja pčela. Za stražarice su to sve, nepri-



Slika 2. Langstrot - Rutova košnica



Slika 1. Dadan - Blatova košnica

jatelji pčela, koje će one odmah i silovito napadati i oterati dalje od košnice. Stražarice se danonoćno kreću po poletalici ili se nalaze unutar košnice pri samom ulazu i na taj način kontrolišu svaku pčelu koja dolazi, pa ukoliko ta pčela nije istog mirisa, biće odmah napadnuta. Primaće se samo ako donese nektar ili polen. Ostale pčele su podelile poslove koje obavljaju. Jedne će donositi vodu, to su vodonoše, druge će čistiti podnjaču i iznositi nečistoću napolje, to su čistačice (higijeničarke), treće donose nektar pa se zovu nektarice, četvrte donose polen pa su polenarice.

Podelu rada ne treba shvatiti suviše strogo. Često se dešava preorijentacija na druge poslove. Kad nastupe obilnije paše, najveći broj izletnica će biti preorijentisan na nektarice. Tada će pčele mlade od 18 dana sve više prelaziti u grupu izletnica, najvećim delom nektarica, jer tada je cilj da se što više nakupi nektara.

Trut

Trut je polno razvijen mužjak i u jednoj košnici ih je od pet do šest stotina, a izuzetno, može ih biti i više hiljada. Izleže se iz neoplođenih jaja tzv. Devičanskim rađanjem (partenogenezom). Cilj truta je sparivanje sa maticom, tako da nikakve druge uloge nemaju u društvu. Za razliku od ženki oni ne poseduju žaoku. Nešto je veći od radilice, a manji je od matice. Služi uglavnom da održava mikroklimu u košnici, za oplođavanje matice i da jednostavno bude psihološka podrška radilicama u smislu sigurnosti. Pčelinje društvo može da ima nekoliko stotina trutova, a ako se desi da izleže veliki broj njih, radilice ih pobiju.

Zaključak

Uz korišćenje jakih pčelinjih zajednica, pčelari mogu da utiču na povećanje prinosa meda blagovremenom seobom

društava na izdašne pčelinje paše. Pčele utiču na povećavnje prinos oko 20 - 30% trešanja, jabuka, višanja, kajsija i

drugih kultura. Ogromni potencijal u Srbiji su njeni resursi koji nisu dovoljno iskorišćeni za razvoj pčelarstva, a jedini

poljoprivredni proizvod koji nema problem sa plasmanom je med.

Literatura:

[1] Pčelarstvo, Zlatimir Krstić
[2] dr med. Rodoljub Živadinović,
autorske stranice SPOS-ahttp://
www.spos.info/subpages/autorske_
stranice/autorske_stranice.php?id=4

Lekovitim biljem protiv karcinoma

(Prenosimo izvode iz knjige "Lekovitim biljem protiv karcinoma", autor Momčilo Moci Srečković, Slobomir 2015.)

Ša 18. odsto smrtnosti, maligna oboljenja predstavljaju po učestalosti drugi uzrok mortaliteta u Srbiji, odmah iza kardiovaskularnih bolesti. Odnosno, svaki peti stanovnik Srbije umire od nekog oblika zloćudnih tumora. Procenjuje se da trenutno obolelih od karcinoma u Srbiji ima oko 120.000. s tim što se svake godine dijagnostikuje 30.000. novoobolelih.

Maligne bolesti predstavljaju vodeći uzrok prevremene smrti kod osoba srednjih godina, a to znači da stanovništvo umire pre navršanih 60. godina, dok je na vrhuncu stvaralačke snage.

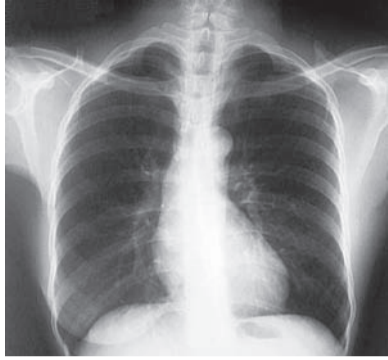
Treba napomenuti da muškarci najčešće oboljevaju od karcinoma pluća, debelog creva, želuca i prostate, a žene od raka dojke, debelog creva, grlića materice i pluća.

Pet kritičnih godina preživi polovina obolelih, a ko će preživeti u mnogome zavisi od vrste raka, stadijuma u kojem je otkriven, kao i od same populacije. U svakom slučaju, rano otkrivanje raka, dok je još u začetnoj fazi, odnosno jasno lokalizovan, izlečenje može biti apsolutne ili u izuzetno visokom procentu.

Lekovitim biljem može se uspešno suprostaviti malignim oboljenjima i izlečenju zloćudnih tumora.

Vekovima je lekovito bilje bilo jedini lek. Još od tih vremena čovek je koristio neke travke kad je osećao bolove i imao tegobe. Čovek je posmatrao životinje i tako sticao dragoceno iskustvo. Iznemogle, bolesne ili ranjene životinje a i one koje nisu biljožderi uzimale su određene travke pomoću osetljivog čula mirisa. Tako je čovek pošao tragom životinja. Tokom vekova upoznao je lekovito bilje.

Danas je upotreba lekovitog bilja i njihova svojstva za lečenje odre-



U Srbiji se svake godine dijagnostikuje oko 30.000. novoobolelih od karcinoma

denih bolesti sasvim poznata. Njihova upotreba se širom sveta koristi, u lečenju mnogih bolesti lekovito bilje je imalo a ima i danas veliki značaj.

Narodna tradicija i iskustva travara još od drevnih vremena kod našeg naroda je bilo rasprostranjeno lečenje travkama.

Prvo opisivanja lekovitog bilja na našem području datira od 15. veka u manastirskim riznicama. Mnogi stari recepti koji su bili nekad interesantni a koji su mogli da se prilagode sadašnjem korišćenju vremenom su usavršavani. Vekovna tradicija lečenja lekovitim biljem obogatila je medicinsku nauku. To je stvorilo veliku mogućnost korišćenja lekovitih preparata za industriju lekova.

Savremena farmakopeja i danas datira na temeljima vekovnih iskustava travara. Razvoj medicine i hemije omogućio je da se detaljnije izučavaju svojstva i osobine koje poseduju biljke, i to je omogućilo stvaranje novih preparata.

Danas od ogromnog broja industrijski dobijenih lekova više od 35.

odsto je pripremljeno od sirovina lekovitih biljaka. U novije vreme sve više se koriste za lečenje prirodni biljni preparati i čajevi.

Treba strogo voditi računa prilikom pripremanja čaja da upustvo o korišćenju poštujuete, jer mnoge biljke u manjim količinama znače lek a u većim predstavljaju otrove opasne po život.

Ne treba biti lakomislen pa verovati da se sve bolesti mogu lečiti samo lekovitim biljkama. Ne može se lečiti samo lekovitim biljem. Treba se savetovati sa lekarima u zavisnosti od zdravstvenog stanja bolesnika.

Niko nesme bolesnom čoveku da zameri što leka svojoj bolesti traži izvan zvanične medicinske nauke. Jer zdrav čovek ima hiljadu želja a

bolestan samo jednu – da ozdravi. I zato niko nema prava da spurtava bolesnog čoveka u ostvarivanju ove jedine želje. Veoma je bitno da čitalac koji sumnja da boluje od raka, treba da se obrati lekaru. Jer ova, a ni bilo koja druga knjiga ne može da se koristi kao zamena za stručno lekarsko lečenje. (Nastaviće se)

Stari recepti

Žerbo kocke

Potrebno je - Kore: 400 gr brašna, 200 gr putera, 1 jaje
2 kašike šećera, paketić kvasca.
Za fil: 100 gr šećera, 300 gr mlevenih oraha, 100 gr šećera u prahu, 300 ml mleka, 100 gr putera, 200 gr džema od kajsija. Glazura: 100 gr čokolade, 3 kašike šećera, 3 kašike vode, 50 gr putera.

Priprema: U brašno sipati pripremljeni nadošli kvasac (sa kašičicom šećera, brašna i malo tople vode). Dodati jaje, šećer i omekšali puter. Zamesiti testo, podeliti na tri dela i ostaviti pola sata da se odmori. Potom razvući testo u tri tanke kore veličine pleha i ispeći na poledini pleha.

Za to vreme spremite nadev: popariti orahe vrelinim mlekom, do-



dati penasto umućen puter sa prah šećerom.

Ohlađene kore premazati džemom, posuti sa 50 gr šećera, a preko naneti polovinu fila sa orasima. Sta-

viti drugu koru, ponoviti postupak, i na kraju poklopiti trećom korom.

Peći kolač na 200 stepeni oko pola sata. Ohlađen kolač prelići toplom glazurom od čokolade.

Šapice

Potrebno je: 25 dkg mlevenih oraha, 50dkg oštrog brašna, 25dkg šećera, 2 dcl pavlake, 1 šoljica masti, 1 prašak za pecivo.

Priprema: Umesiti testo od masti, šećera, pavlake, oraha i brašna s praškom da masa bude ujednačena i glatka.

Odvajati komadiće i puniti namašćene i pobrašnjene kalupe za šape te peći oko 15 do 20 minuta na srednje jakoj vatri. Tople izvađene iz kalupa uvaljati u mleveni secer sa vanilom.

Od ove mere dobije se 35 do 40 kolačića što zavisi od veličine kalupa. Do posluženja šašice držati u kutiji sa poklopcem.



VREMENSKA PROGNOZA

Topliji i prosečno vlažan maj

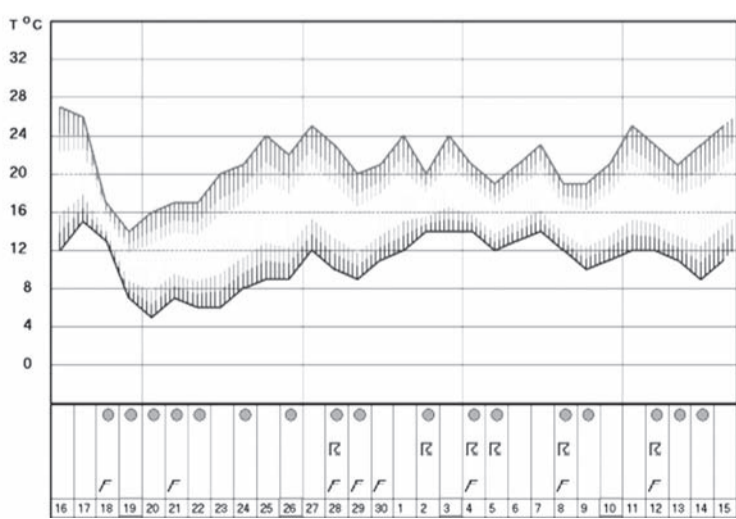
Prema prognozi RHMZ, srednja minimalna temperatura vazduha u maju imaće vrednosti malo iznad višegodišnjeg proseka, pri čemu će njena vrednost u proseku biti viša za oko 0.4°S u odnosu na višegodišnji prosek.

U Beogradu i široj okolini predviđa se vrednost majske srednje minimalne temperature vazduha od 13.4°S. Srednja maksimalna temperatura vazduha u maju biće u granicama višegodišnjeg proseka, sa

vrednostima u proseku višim za oko 0.3°S u odnosu na višegodišnji prosek. U Beogradu i široj okolini srednja maksimalna temperatura vazduha tokom maja biće oko 24.3°S.

Srednja količina padavina tokom maja biće u granicama višegodišnjeg proseka sa vrednostima u proseku višim za oko 5 mm u odnosu na višegodišnji prosek. U Beogradu i široj okolini srednja majska količina padavina iznosiće oko 54 mm.

Prognoza vremena do 15. maja



☐ ГРМЉАВИНА ☐ КИША ☐ МАГЛА ☐ СНЕГ ☐ ВЕТАР - МАКСИМАЛНА ТЕМП. - МИНИМАЛНА ТЕМП.



Promet roba na Produktnoj berzi

od 13. do 17. aprila 2015.

Najvažnije iz protekle nedelje:

- Blagi rast cene kukuruza
- Stabilne cene pšenice i soje
- Dešavanja na svetskim berzama



Osim što je u nedelji za nama cena pšenice zabeležila minimalni pad, izveštaj sa "Produktne berze" u Novom Sadu za period 13.04.-17.04. bi bukvalno mogao da bude identičan sa izveštajem iz prethodne nedelje. Naime, obim prometa, kao i cene kukuruza i soje bili su takoreći na istom nivou kao i u prethodnom izveštajnom periodu. Ova svojevrsna tržišna predvidivost temeljena na uticajnim i na duži rok vrlo stabilnim tržišnim faktorima, daje za pravo konstataciji da ćemo perspektivno imati jedno stabilno tržište roba iz sektora primarnog agrara pozicionirano na relativno niskom cenovnom nivou. To svakako uz prilično

lošu i izmonopolisanu tržišnu strukturu srpskog tržišta ne otvara neku veću perspektivu za značajnije trgovanje na organizovanim tržištima kao što je berzansko tržište u Novom Sadu. Promet od 433.840 tona robe za 3,59% je manji nego u prethodnom nedeljnom preiodu, dok je finansijska vrednost prometa iznosila 9.039.144 dinara, odnosno 14,26% manje nego prethodne nedelje.

Kukuruz i ove nedelje beleži skroman promet, ali pet kupoprodajnih ugovora ipak definišu cenu za koju se može reći da je referentna tržišna cena u ovom trenutku, a ona je u proseku iznosila 17,73 din/kg (16,11 bez PDV), što je, slobodno

Pregled zaključenih i ponuđenih količina, kao i dijapazon zaključenih i ponuđenih cena poljoprivrednih proizvoda tokom protekle nedelje, dati su u sledećoj tabeli:

ROBA	PONUĐENA KOLIČINA (t)	CENA PONUDE DIN/KG SA PDV-OM	ZAKLJUČENA KOLIČINA (t)	ZAKLJUČENA CENA DIN/KG SA PDV-OM	PROMENA U ODNOSU NA PRETHODNU NEDELJU
Kuk. rod 2014. prir. suv, vl. do 18,3%	25	16,17	25	16,17	
Kuk. rod 2014. prir. suv, vl. do 17,5%	25	16,39	25	16,39	
Kuk. vešt. sušen, rod 2014.	200	17,49-17,82	175	17,49-17,82	0,00%
Ostatak dorade sem. kuk.	24	17,16	24	17,16	
Pšenica, rod 2014.	100	21,12	100	21,12	-1,54%
Pšenica, rod 2014. (podno skladište)	50	20,79	50	20,79	
Soja, zrno, rod 2014.	25	44,55	25	44,55	0,00%

PRODEX

Nedeljni promet na „Produktnoj berzi“, po obimu na nivou iz prethodnih nedeljnih izveštaja, doneo je minimalne cenovne oscilacije koje su uslovile takođe minimalne promene indeksne vrednosti PRODEX-a.

Cenovna pomeranja zabeležena su samo na tržištima kukuruza i pšenice. Cena kukuruza je tek za desetak para po kilogramu, viša nego prošlog petka i kreće se na nivou od oko 16,20 din/kg, bez PDV-a. Istovremeno cena pšenice se približila donjoj cenovnoj granici, u okviru višenedeljnog fiksnog cenovnog

raspona od 19,00 do 20,00 din/kg, bez PDV-a, beležeći na današnji dan nivo od 19,20 din/kg, bez PDV-a, što je za 0,30 din/kg, niže nego prošlog petka.

Približavanje cene pšenice njoj donjoj višenedeljnog granici od 19,00 din/kg, bez PDV-a, uslovilo je i pad indeksne vrednosti PRODEX-a. Taj pad u odnosu na prošli petak, ipak nije toliko izražen usled blagog rasta cene kukuruza i iznosi tek 0,23 indeksnih poena. Na današnji dan indeksna vrednost PRODEX-a iznosi 207,76 indeksnih poena.

se može reći na istom nivou kao i prethodne nedelje. Setva kukuruza je startovala, a kako će ne baš optimističke tržišne prognoze uticati na setvenu zastupljenost ove poljoprivredne kulture, videćemo već za nekoliko nedelja.

Cena pšenice je tokom protekle nede-

lje nuđena od strane prodavaca po cenama između 19,00 din/kg bez PDV i 19,50 din/kg. Realizovana je prodaja po ceni na nivou od 21,12 din/kg (19,20 bez PDV), što statistički predstavlja pad u odnosu na prethodnu nedelju od 1,54%, ali suštinski ovo tržište miruje u okvirima već pome-

nutog relativno uskog cenovnog raspona, tako da i za tržište pšenice potpuno može da stoji konstatacija o stagnaciji cene.

Soja je takođe bila predmet berzanske trgovine. Postignuta cena od 44,55 din/kg (40,50 bez PDV) identična je ceni iz prethodne nedelje.

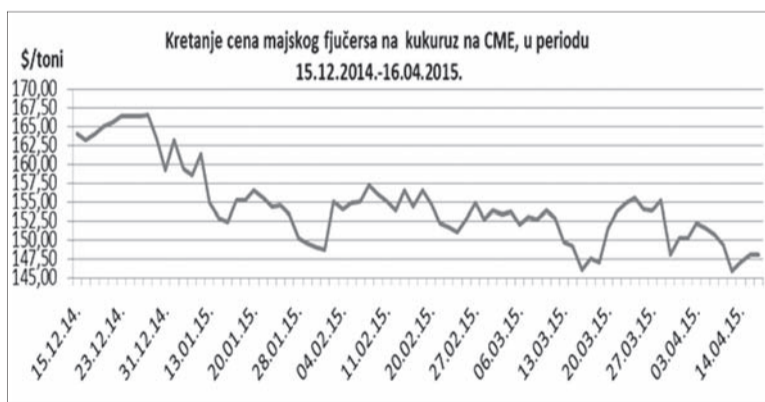
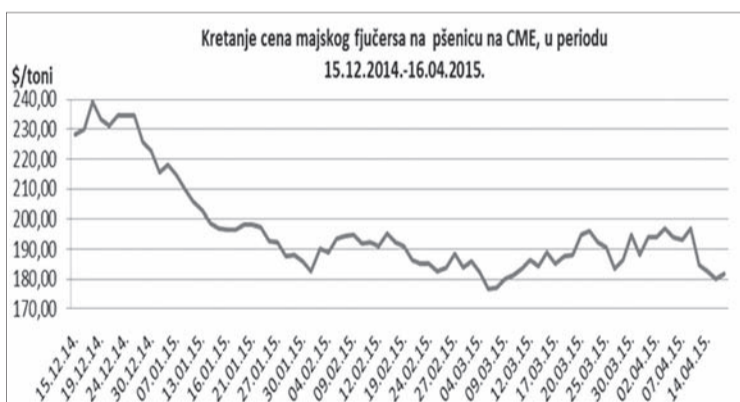


Cene poljoprivrednih proizvoda u protekloj nedelji na vodećim robnim berzama su bile sledeće:

PREGLED DNEVNIH PROMENA CENA NA CME GROUP MAJSKI 2015.					
	ponedeljak	utorak	sreda	četvrtak	petak
Pšenica	- \$/t	184,53 \$/t	182,62 \$/t	180,27 \$/t	181,66 \$/t
Kukuruz	- \$/t	145,82 \$/t	147,00 \$/t	148,03 \$/t	148,10 \$/t

BUDIMPEŠTA	
PŠENICA	KUKURUZ
173,75 EUR/t (futures maj 15)	134,54 EUR/t (futures maj 15)

EURONEXT PARIZ	
PŠENICA	KUKURUZ
183,25 EUR/t (futures maj 15)	164,00 EUR/t (futures jun 15)



Cene pšenice na svetskom tržištu su u poslednjih nedelju dana oslabile na osnovu pritiska oko poboljšanja vremena za ozime useve, pada izvozne tražnje, kao i slabljenja dolara. Dok su povoljne kiše od velikog značaja u HRW regionu-

ma, Kansas i Oklahoma su ih već dobili. Crop Progress izveštaj sa početka nedelje, pokazao je pad rejtinga useva na nivo od 42% dobar/odličan (44% prošle nedelje, 34% prošle godine).

USDA-ov izveštaj sa početka nedelje poka-

zao je stanje završnih zaliha na nivo od 46.4 miliona tona (31.3 miliona tona prošle godine).

U odnosu na prethodnu nedelju majski fjučers na pšenicu jeftiniji je za 7,80%, dok je fjučers na kukuruz jeftiniji za 0,80%.

PREGLED DNEVNIH PROMENA CENA NA CME GROUP					
	ponedeljak	utorak	sreda	četvrtak	petak
Soja, zrno, mart 14	- \$/t	348,56 \$/t	352,82 \$/t	354,58 \$/t	354,95 \$/t
Sojina sačma, mart 14	- \$/t	308,80 \$/t	313,60 \$/t	311,50 \$/t	321,40 \$/t

USDA-ov WASDe izveštaj pokazao je stanje završnih zaliha na nivo od 10.1 milion tona (2.5 miliona tona prošle go-

dine), tako da je stanje na maksimumu u poslednjih osam godina.

Majski fjučers na soju je jeftiniji za

0,56% u odnosu na prošli petak, dok je fjučers na sojinu sačmu na CME u porastu za 0,47%.

U Budimpešti se cena fjučersa na pšenicu pala za 2,48%, dok je fjučers na kukuruz jeftiniji za 1,72% u odnosu na prethodnu nedelju. Majski fjučers na pšenicu u Parizu u poslednjih nedelju dana pao je za 3,55%, dok je kukuruz pao za 0,15%.



E-mail: nsberza@eunet.rs,
internet sajt: www.proberza.co.rs
INFO SLUŽBA
021/443-413 od 7³⁰ do 14³⁰

SPONZOR
Francuski hibridi kukuruza i suncokreta
Limagrain d.o.o.
21000 Novi Sad, Radnička 30a
Tel: 021/4750-788; Fax: 021/4750-789
miroslav.sidor@limagrain.com
branimir.alivjvodic@limagrain.com
www.limagrain.rs

*Objavljeni nedeljni ponderi cena nisu zvaničan podatak, usled činjenice da su obuhvaćeni podaci o trgovanju do trenutka štampanja informatora.



VOĆE 13.4.2015.-20.4.2015.

Mesto prikupljanja cena: Beograd - kvantaška pijaca

R.B.	Proizvod	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
				min	max	dom		
1	Ananas (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	150.00	150.00	150.00	pad	vrlo slaba
2	Banana (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	145.00	150.00	145.00	bez promene	dobra
3	Grejpfrut (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	95.00	100.00	100.00	bez promene	prosečna
4	Grožđe (belo ostale)	Uvoz(uvoz)	kg	400.00	400.00	400.00	bez promene	vrlo slaba
5	Grožđe (crno ostale)	Uvoz(uvoz)	kg	400.00	400.00	400.00	bez promene	vrlo slaba
6	Jabuka (Ajdared)	Domaće	kg	65.00	65.00	65.00	rast	prosečna
7	Jabuka (Ajdared)	Uvoz(uvoz)	kg	75.00	75.00	75.00	rast	slaba
8	Jabuka (Delišes ruž.)	Domaće	kg	80.00	80.00	80.00	-	vrlo slaba
9	Jabuka (Delišes ruž.)	Uvoz(uvoz)	kg	105.00	105.00	105.00	bez promene	vrlo slaba
10	Jabuka (Delišes zlatni)	Domaće	kg	60.00	65.00	65.00	pad	slaba
11	Jabuka (Delišes zlatni)	Domaće	kg	75.00	75.00	75.00	pad	vrlo slaba
12	Jabuka (Greni Smit)	Domaće	kg	75.00	75.00	75.00	pad	prosečna
13	Jabuka (Jonagold)	Domaće	kg	75.00	75.00	75.00	bez promene	slaba
14	Jabuka (Mucu)	Domaće	kg	65.00	65.00	65.00	-	vrlo slaba
15	Jabuka (ostale)	Domaće	kg	65.00	65.00	65.00	bez promene	vrlo slaba
16	Jabuka (ostale)	Domaće	kg	75.00	75.00	75.00	pad	slaba
17	Jagoda (sve sorte)	Uvoz(Grčka)	kg	280.00	300.00	300.00	bez promene	prosečna
18	Kivi (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	150.00	160.00	160.00	bez promene	slaba
19	Kruška (Viljamovka)	Uvoz(uvoz)	kg	160.00	160.00	160.00	-	vrlo slaba

POVRĆE 13.3.2015.-20.4.2015.

Mesto prikupljanja cena: Beograd - kvantaška pijaca

R.B.	Proizvod	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
				min	max	dom		
1	Blitva (sve sorte)	Domaće	veza	10.00	15.00	13.00	pad	dobra
2	Boranija (žuta)	Uvoz(uvoz)	kg	250.00	250.00	250.00	-	vrlo slaba
3	Brokola (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	150.00	210.00	190.00	pad	vrlo slaba
4	Celer (sve sorte)	Domaće	kg	180.00	200.00	180.00	rast	prosečna
5	Cvekla (sve sorte)	Domaće	kg	45.00	50.00	50.00	bez promene	prosečna
6	Karfiol (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	120.00	150.00	140.00	pad	vrlo slaba
7	Kelj (sve sorte)	Domaće	kg	100.00	120.00	120.00	bez promene	vrlo slaba
8	Krastavac (salatar)	Uvoz(uvoz)	kg	170.00	190.00	180.00	pad	prosečna
9	Krastavac (salatar)	Domaće	kg	140.00	160.00	150.00	pad	dobra
10	Krompir (beli)	Domaće	kg	30.00	35.00	30.00	bez promene	dobra
11	Krompir (crveni)	Domaće	kg	30.00	35.00	30.00	bez promene	dobra
12	Krompir (mladi)	Domaće	kg	150.00	200.00	150.00	pad	slaba
13	Kupus (mladi)	Uvoz(uvoz)	kg	95.00	105.00	95.00	pad	prosečna
14	Kupus (sve sorte)	Domaće	kg	85.00	85.00	85.00	bez promene	vrlo slaba
15	Lubenica (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	200.00	200.00	200.00	bez promene	vrlo slaba
16	Luk beli (mladi)	Domaće	veza	30.00	35.00	30.00	bez promene	slaba
17	Luk beli (sve sorte)	Domaće	kg	320.00	400.00	350.00	bez promene	prosečna
18	Luk crni (mladi)	Domaće	veza	25.00	30.00	26.00	pad	dobra
19	Luk crni (sve sorte)	Domaće	kg	35.00	40.00	40.00	rast	dobra
20	Paprika (Babura)	Uvoz(uvoz)	kg	240.00	330.00	320.00	rast	slaba
21	Paprika (ljuta)	Uvoz(uvoz)	kg	350.00	500.00	500.00	bez promene	slaba
22	Paprika (šilja)	Uvoz(uvoz)	kg	250.00	360.00	350.00	rast	vrlo slaba
23	Paradajz (chery)	Uvoz(uvoz)	kg	300.00	350.00	320.00	bez promene	vrlo slaba
24	Paradajz (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	150.00	200.00	180.00	pad	dobra
25	Pasulj (beli gradištanac)	Uvoz(uvoz)	kg	240.00	250.00	240.00	pad	prosečna
26	Pasulj (beli tetovac)	Uvoz(uvoz)	kg	300.00	350.00	300.00	bez promene	slaba
27	Pasulj (beli)	Domaće	kg	220.00	220.00	220.00	bez promene	prosečna
28	Pasulj (šareni)	Uvoz(uvoz)	kg	240.00	250.00	250.00	bez promene	prosečna
29	Pasulj (žuti)	Uvoz(uvoz)	kg	290.00	300.00	300.00	bez promene	slaba
30	Patlidžan (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	120.00	150.00	150.00	bez promene	vrlo slaba

24. april 2015.

IZVEŠTAJ ZA ŽITARICE, ULJANE KULTURE I KRMNO BILJE

* Kvalitet proizvoda je prema JUS standardima ukoliko drugačije nije naznačeno

GAZDINSTVO Mesto prikupljanja cena: Pančevo

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Lucerka (seno u balama)	bala 12-25kg	Domaće	kg	18.00	20.00	20.00	bez promene	dobra

MALOPRODAJA Mesto prikupljanja cena: Loznica

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	džak 50kg	Domaće	kg	17.00	19.00	18.00	bez promene	dobra
2	Pšenica	džak 50kg	Domaće	kg	24.00	26.00	25.00	bez promene	slaba
3	Sojina sačma (44% proteina)	džak 33kg	Domaće	kg	80.00	100.00	90.00	bez promene	dobra
4	Stočno brašno	džak 33kg	Domaće	kg	16.00	18.00	17.00	bez promene	dobra
5	Suncokretova sačma (33% proteina)	džak 33kg	Domaće	kg	30.00	40.00	35.00	bez promene	dobra

PIJACA Mesto prikupljanja cena: Loznica

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	džak 50kg	Domaće	kg	16.00	18.00	17.00	bez promene	dobra
2	Lucerka (seno u balama)	bala 12-25kg	Domaće	kg	18.00	20.00	19.00	bez promene	prosečna
3	Pšenica	džak 50kg	Domaće	kg	23.00	25.00	24.00	bez promene	prosečna
4	Sojino zrno	džak 50kg	Domaće	kg	50.00	60.00	55.00	bez promene	slaba
5	Stočni ječam	džak 50kg	Domaće	kg	25.00	27.00	26.00	bez promene	dobra
6	Stočno brašno	džak 33kg	Domaće	kg	16.00	18.00	17.00	bez promene	dobra

SILOS Mesto prikupljanja cena: Pančevo

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	rinfuz	Domaće	kg	14.00	15.20	15.20	bez promene	prosečna
2	Kukuruz (okrunjen, veštački sušen)	rinfuz	Domaće	kg	14.00	15.20	15.20	bez promene	prosečna
3	Pšenica	rinfuz	Domaće	kg	19.70	21.50	21.50	bez promene	prosečna

CENE ŽIVE STOKE

Mesto prikupljanja cena: Južno-banatski okrug

* Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

R.B.	Naziv živ.	Težina/uzrast	Rasa	Cena (din)			Trend	Ponuda, broj grla
				min	max	dom		
1	Jagnjad	sve težine	sve rase	280.00	300.00	280.00	pad	slaba
2	Junad	>480kg	sve rase	200.00	220.00	220.00	bez promene	slaba
3	Krmače za klanje	>130kg	sve rase	110.00	110.00	110.00	bez promene	vrlo slaba
4	Prasad	<=15kg	sve rase	250.00	250.00	250.00	-	slaba
5	Tovljenici	80-120kg	sve rase	130.00	140.00	140.00	bez promene	prosečna

IZVEŠTAJ O CENAMA ŽIVE I ZAKLANE STOKE U KLANICAMA

Mesto prikupljanja cena: Pančevo stočna pijaca

* Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

R.B.	Naziv živ.	Težina/uzrast	Rasa	Cena (din)			Trend	Ponuda, broj grla
				min	max	dom		
1	Jagnjad	sve težine	sve rase	300.00	300.00	300.00	bez promene	slaba
2	Jarad	sve težine	sve rase	270.00	270.00	270.00	bez promene	vrlo slaba
3	Prasad	16-25kg	sve rase	250.00	260.00	250.00	bez promene	prosečna
4	Prasad	<=15kg	sve rase	250.00	270.00	260.00	pad	vrlo slaba
5	Tovljenici	80-120kg	sve rase	140.00	140.00	140.00	bez promene	vrlo slaba

Najlepše je naše proleće

Procvetali šorovi i voćnjaci najbolji su dokaz da je proleće uveliko tu. Vredni sremački paori odavno su u svojim čeličnim i bučnim mašinama što parajući pitome pejzaže svedoče da za njih nema ni kiše ni vetra, ni jutra ni večeri... Sa njima, ili još bolje rečeno, za njima, polako, na svež vazduh u obnovu starih poslova izlaze i govedari, pčelari, voćari. Sremske ulice i Fruškogorske padine odavno više nisu napuštene. Život se iz kuća u potpunosti preneo na sokake.

Među mnogima koji su rešili da iskoriste lepe dane je i **Mirko Pajić** iz Kalesije koga smo, kako to već pravilo nalaže, kada se zadesimo u Irigu, sreli kako na neradinskom putu napasa goveda. Kao i njegovi prethodnici, sa kojima je, kako nas je informisao "Sremska poljoprivreda" lane razgovarala, i Mirko je u Neradin stigao iz Bosne i Hercegovine, tačnije iz Kalesije. Iako je po struci zidar, poslovi oko goveda ne padaju mu teško. Dobro obučen i opremljen malim vojnim rancem u kojem, kaže, ima i hranu i zaklon, od jutra do mraka je sa svojih, ili bolje rečeno, gazdinih 25 goveda i šest nezaobilaznih saboraca, pratilaca i pomaga - pulina.



Ovakvog prizora u Bosni više nema



Proleće pronosi svoje boje

Da nije pulina...

- Teško jeste, vrućina jeste, ali takav je posao. Nema tu šta, raditi se mora. Skolu nisam učio, a ono od čega sam živeo više ne pruža mogućnosti kao ranije i eto me sada ovde u Neradinu. Radni dan mi počinje ujutru u osam i traje do sedam uveče, a za posao koji obavljam dobijam hranu, smeštaj i hiljadu dinara - priča nam Mirko i dodaje da je za razliku od Srema, govedarstvo u Bosni i Hercegovini na znatno nižem nivou.

- Naravno, ne mogu ja sada da vam pričam uopšteno, kao što, verujem, ni ceo Srem ne može da se meri Neradinom i ovim krajem gde goveda ima. Ali, u kraju iz kojeg ja dolazim, sve se svelo na individualnu proizvodnju, na pojedinačni sitan uzgoj i scene kao što je ova, u Kalesiji su nezamislive.

Na pitanje da li od hiljadu dinara koje dobije može nešto da uštedi i odnese kući kada se sezona okonča, Mirko raširenih ruku i sa uzdahom odgovara da ne samo da može, nego i mora. Čak, toliko se mora, da ono „možda“ gotovo i ne postoji.



Mirko Pajić

- Nekada su ljudi iz Bosne dolazili ovde po lubenice, paradajz, lubenice, kao gazde, a danas, eto tako se vreme okrenulo, pa dolazimo da nadničimo. Dve godine sam u poslu, dolazio sam već na ove terene i mada nisu brdoviti kao u rodnom kraju, navikao sam se lako. Iskreno, da mi nije mojih šest pomoćnika, šest stražara, za koje ne postoji prepreka i trn koji bi mogli da ih zaustave, sve bi bilo teže. Dok je pulina, biće govedarima lako, zaključuje kroz smešak naš razgovor Mirko.

Poslednji je čas!

Duž čitave iriške opštine proleće se potrudilo da nagradi vredne paore i da kroz voćnjake i uzorana polja još jednom pronese svoje boje. Od Krušedola, preko Prnjavora, Grgetega, Neradina, varoši Iriga, pa tamo do Vrdnika i Jaska, smenjuju se usponi i nizine i u njima cveće, procvetalo voće i prolećni vetar koji u sebi, pored mirisa zemlje koju nas je zima terala da zaboravimo, nosi i pčele. Sa njima, kako to pravilo nalaže, kao poslednji nomadi, od grada do grada, od sela do sela, od njive do njive, stupaju i pčelari. Kao večita straža nad životom i mukom svojih radilica, rasporedili su se sve do pred ulaz u Velike Radince. Među njima zatekli smo i **Milana Jokića** iz Banje Koviljače koji je, kako nam je rekao, došao brže-bolje da proveru da li je sve spremno za prvi ovogodišnji med. Sa sobom, pored iskrenih reči o poslu koji se bavi, doneo je i pčele. Agresivne kaže, usled nedostatka voćnjaka i viška vetra na radinačnoj ravnini.

- Kao i svaki nomad, kao i svaka lutilica ili, kako to oni koji ne shvataju lepotu pčelarstva vole da kažu, zaludnik, došao sam da proverim u kakvom stanju su košnice. Bilo je vetra ovih dana, a ovde je ravnice, brisan prostor pa rek'o da vidim da se neka slučajno nije prevrnula i slično. Takođe, uskoro očekujemo da počne i da medi, pa je poslednji čas da se sve spremi, priča Milan i dodaje da pored njega u radinačkom i stejanovačkom ataru ima na desetine pčelara iz čitave Srbije koji su došli da obidu svoje vredne radilice.



Milan Jokić



Mića Gligorić



Odmor u Jasku



Med i mleko

Badava oni napadaju na ravnici!

Ostavljajući iza sebe vrednog gosta i njegove pčele, koje tek da pokažu ko vodi glavnu reč, nisu ostale dužne ni potpisniku ovih radova, naišli smo na **Miću Gligorića**, 63-godišnjeg starinu sa stejanovačkog drumu. Dobro obučen, kaže radi zaštite od pčela kojih ima sve više, vredno uređuje svoj salaš, na kojem kako kaže „veoma lepo“ živi sa ženom i decom. Svoj životni „i

svaki drugi“ prostor ne bi menjao ni za šta na svetu, a posebno ne sa proleća, kada sve procveta i ozeleni.

- Najlepše je naše proleće. Kad kažem naše mislim - sremačko. Badava oni što napadaju na našu ravnici. Kad ustanem ujutru i kad bacim pogled na posejane njive, na žito, na moja goveda i ovce, nema ništa lepše. Ovde sam i leti i zimi, život u varošima me odavno ne zanima i sve što imam posvetio sam ovom salašu, jasan je Mića.

S. Lapčević



Straža